

**UNIVERSITATEA PEDAGOGICĂ DE STAT „ION CREANGĂ”
DIN CHIȘINĂU**

Cu titlul de manuscris
C.Z.U: 378.091 (043.2)

ROMAN Daniel

**CONDIȚII PEDAGOGICE DE FORMARE
A COMPETENȚELOR PROFESIONALE
PRIN ACTIVITATEA INDEPENDENTĂ A STUDENȚILOR PEDAGOGI**

Specialitatea 531.01 – Teoria generală a educației

**REZUMATUL
tezei de doctor în științe ale educației**

CHIȘINĂU, 2022

Teza a fost elaborată în cadrul Școlii Doctorale „Științe ale Educației”,
Universitatea Pedagogică de Stat „Ion Creangă” din Chișinău

Componența Comisiei de susținere publică a tezei de doctorat:

1. CIORBĂ Constantin, doctor habilitat în pedagogie, profesor universitar, Universitatea Pedagogică de Stat „Ion Creangă” - **președintele comisiei**
2. PAPUC Ludmila, dr., conf. univ., UPSC, **conducător de doctorat**
3. BOROZAN Maia, dr. hab, prof. univ, UST, **referent oficial**
4. IANIOGLO Maria, dr., conf. univ., USC, **referent oficial**
5. ȘOVA Tatiana, dr., conf. univ, USARB, **referent oficial**

Susținerea va avea loc la **8 iunie**, 2022, ora 14.00
în cadrul Universității Pedagogice de Stat „I. Creangă”,
blocul de studii nr.2, Sala Senatului, str. I. Creangă 1, MD-2069.

Teza de doctor și rezumatul pot fi consultate pe pagina web a Universității
Pedagogice de Stat „Ion Creangă” (www.upsc.md) și pe pagina web a
ANACEC (www.cnaa.md).

Rezumatul a fost expediat la 6 mai, 2022

Autor:

Daniel ROMAN

Coordonator științific:

PAPUC Ludmila,
doctor în istorie,
conferențiar universitar

Președintele comisiei:

CIORBĂ Constantin,
doctor habilitat în pedagogie,
profesor universitar

© Daniel ROMAN, 2022

Cuprins

Reperle conceptuale ale cercetării.....	3
Conținutul tezei.....	9
1.Fundamente teoretice ale formării profesionale a studenților din perspectiva învățării autonome	9
2.Contextul curricular al dezvoltării profesionale în procesul activității independente	11
3.Tehnologia activității independente a studenților pedagogi	19
Concluzii generale și recomandări	29
Bibliografie.....	33
Lista publicațiilor autorului la tema tezei	37
Adnotare (română și engleză)	39

Lista abrevierilor:

în limba română:

- CPCD - competențe profesionale ale cadrelor didactice
- CPU - curriculum pedagogic universitar
- CDU - cadre didactice universitare
- CP - competențe profesionale
- AIS - activitate independentă a studenților
- RPCD - referențialul profesional al cadrelor didactice
- SPN – Standarde de competență profesională ale cadrelor didactice din învățământul general
- UPSC – Universitatea Pedagogică de Stat „I. Creangă”
- USARB - Universitatea de Stat Alecu Russo” din Bălți

în limba engleză:

- EG - experimental group
- CG - control group
- UPSC - Ion Creanga State Pedagogical University
- USARB - Alecu Russo State University form Balti

REPERELE CONCEPTUALE ALE CERCETĂRII

Actualitatea temei rezultă din complexitatea sistemului de formare profesională a cadrelor didactice, constituit din pregătirea inițială și continuă ce presupune stimularea permanentă prin acțiuni de autoformare [13, p. 35-36]. Calitatea formării profesionale inițiale, determinată de informatizarea excesivă a învățământului, inclusiv și de criza pandemică, constituie un deziderat actual al documentelor de politici, care se explică prin „dinamica exigențelor privind activitatea independentă în contextul educației on-line” [26, p. 19]. La nivel mondial, în Tratatul Națiunilor Unite privind Învățământul Superior, se menționează necesitatea „cooperării internaționale pentru sporirea calității educației, promovarea învățării autonome a studenților ca linie strategică principială de dezvoltare a sistemului de formare a cadrelor didactice” [26, p. 19], recunoscută în Spațiul European al Învățământului Superior prin indicatori ai formării competențelor pedagogice ale studenților ca generatori ai creșterii culturii profesionale. În prevederile Comisiei Europene „competențele-cheie sunt apreciate ca un pachet transferabil și multifuncțional de cunoștințe, deprinderi (abilități) și atitudini de care au nevoie indivizii pentru inserție profesională” [21, p.10-12]. *Agenda de dezvoltare globală 2030, Noul Cadru al Educației pentru Dezvoltare Durabilă în anii 2020-2030, UNESCO* [43]; *Standardele de competență profesională ale cadrelor didactice din învățământul general* (2018); *Metodologia de implementare a standardelor de calificare de către instituțiile de învățământ profesional tehnic și superior* (2021), „în formarea competenței de învățare prioritate se acordă învățării prin lucru individual”, sunt documente de politici ce conțin indicatori și descriptori conform dezideratului privind învățarea autonomă: „sporirea calității educației prin autonomizarea învățării și valorificarea oportunităților de învățare a tinerilor, agenți ai dezvoltării durabile” [47].

Cadrul normativ al formării studenților pedagogi prin activitatea independentă, precizat în documentele de politică a educației (Codul Educației al R. Moldova, 2014, Art.81), evidențiază necesitatea formării unor caracteristici ale specialiștilor în educație de înaltă calificare: „creativi și independenți în activitatea profesională”, respectiv, în *Nota de concept privind viziunea Strategiei Naționale de dezvoltare „Moldova 2030”* [46]: „este necesar de formulat soluții privind viitorul domeniilor de educație și ocupare a forței de muncă” și în *Regulamentul de atestare a cadrelor didactice din învățământul preșcolar, primar, secundar, special, complementar, secundar*

profesional și mediu de specialitate”, care solicită noi modele de formare a competențelor profesionale a cadrelor didactice din perspectiva generării autonomiei în învățare. Formarea/dezvoltarea capacităților de autoinstruire a studenților constituie o prioritate națională a politicilor educației și a praxisului educațional. Din acest unghi de vedere „misiunea universităților ca furnizoare a educației de calitate, presupune asigurarea inserției, mobilității ocupaționale și adaptarea rapidă la schimbările din piața muncii prin actualizarea unor competențe de autoformare profesională” [2].

Importanța studierii formării profesionale a cadrelor didactice rezultă din obiectivele Strategiei Naționale de Dezvoltare în R. Moldova 2030 [46] ce conduc la ideea privind extinderea semnificației competențelor profesionale spre autonomia învățării, formată în procesul de pregătire profesională inițială. „Dezvoltarea competențelor pedagogice în referențialul profesional al cadrelor didactice trebuie să asigure afirmarea unui stil constructivist de învățare ce facilitează integrarea socio-profesională a absolvenților”[47, pp. 5-9]. Abordarea învățării autonome presupune formarea competențelor investigaționale și a culturii cercetării, definită ca „sistem de convingeri privind activitatea investigațională, calități și competențe investigaționale, reflectate în domeniile: filosofic, metacognitiv, euristic, metodologic, inovativ, etic, unitatea cărora asigură integralitatea formării stilului investigațional și dinamica valorificării potențialului investigațional al studenților” [10, pp. 4-6]. În fond, „învățarea autodirijată se fundamentează pe responsabilitate și independența profesională” [23, p. 46].

Descrierea situației în domeniul cercetării și identificarea problemei de cercetare. În plan internațional contextul istoric al apariției, cercetării și dezvoltării termenului de *activitate independentă* este prefigurat în cheia „transformărilor ce determină reformarea calitativă a concepției tradiționale de formare inițială a cadrelor didactice”[23, p. 14]. Primele sinteze teoretice care au stat la baza cercetărilor privind activitatea de învățare independentă se referă la anii 90 ai sec. XX. Studiile vizând problema învățării autodirijate au fost descoperite în lucrările semnate de: Ph. Carré, A.N. Tremblay, D.W. Mocker, F.J.Varella, A.N. Tremblay și P.J. Theil, P. Candy, A. Moisan și G. LeMeur, R. Foucher, J. Kuhl, L.Corno, M. Vygotsky, H. Siebert, W. Mader, A. Anderson, P. R. Pintrich, R. Ellis, A. Narcy, V. Negovan [25]. Relevante sunt cercetările care au condus la clarificarea semnificației termenilor – cheie: A. Bandura [49] prin conceptele operaționale (*activitate independentă, studiul individual,*

învățare autodirijată, învățare autonomă, autoinstruire etc.), Zimmerman B.J., Schunk D. H. [58] (*învățare autoreglată, autoinstruire* etc.), Woolfolk H., Siebert H., Oates S. [54] (*învățare autoreglată*); Giuseffi F. [52] și Loeng S. [53] (învățarea autodirijată); Aljafari R. [48], Beale J. [50], Ponton M. [55], Tusheva V. [57], Roberson Jr., D.N., Zach, S., Choreshe N., Rosenthal I. [56] (*învățare autodirijată*), Ngamaleu N. R. [59] (*învățare autonomă*) și alți autori.

Literatura anglo-saxonă în problema activității independente a studenților avansează multiple interpretări ale conceptului de *autoinstruire* [22]: *self-education, self-learner, self-learning, self-directed learning, self-regulated learning, self-differentiation, self-discovery, self-efficacy, self-control, self-examination, self-management, self-leadership* ș.a. (Joița E.) [19, p.128].

În literatura psihopedagogică interesul vizând problematica teoretică și practică a activității independente, utilizată și ca *autoinstruire* se exprimă în studii ce evocă tendințe de conceptualizare teoretică și fondare științifică a unor strategii specifice. ***În România autoinstruirea este abordată de autori reprezentativi în domeniul pedagogiei:*** A. Barna (autoeducația, 1995), N. Vințanu (competența investigatională, 2002), V. Negovan (studiul individual, 2004) [25], Ardelean A. [1], Neagu (Niță) (2011) [24]; Mândruț O. (2012) [21], Cristea S. (2015); Ciaușu P. (2015) [6], I. Neacșu (2006, 2015, competența de autoinstruire) [23]; Bocoș M. [2]; Raduț T., Stan C., Chiș O. (2016) [57]; El. Joița (2007, paradigmele educației) [19], Dragu N. (2015) [14], C. Tulbure (2009, capacitățile de învățare independentă) și activitatea de învățare independentă (A. Glava, 2009 [17]; M. Dobra, 2010, 2014, M. Secu (Ștefan), 2011, 2014 [35]; E. Ildico Câmpean, 2011, M. Stăncescu, 2011, M. Catalano, 2014; Țâmpău C. (2018) [39] etc.

Preocupările cercetătorilor din R. Moldova vizând profesionalizarea cadrelor didactice: I. Negură, L. Papuc, Vl. Pâslaru (2000); A. Zbârnea (2007) și activitatea independentă a studenților devin mai semnificative în ultimii ani fiind cercetat specificul activității de învățare independentă: N. Bucun (2014); Guțu Vl., Bîrnaz, O. Dandara (2015); N. Garștea (2009); Callo T. (2010), (2020); Cojocaru V. (2018); Cojocaru V. Gh., (2016), Patrașcu Dm. (2019); L. Focșă-Semionov (2009) [16]; Bolboceanu A., Vrabii V. (2018) [3]; O. Chirchina, 2012; Z. Ghilan, 2010; O. Vovnenciuc, 2013 [41]; O. Dandara, 2013 [13]; A. Gremalsci (2015); D. Pascaru, 2016 [29]; N. Silistraru, S. Golubițchi (2013); L. Schiopu (2016); V. Cabac (2017); Șova T. [42]; V. Goraș-Postică (2013); V.Oboroceanu, 2018 [26]; Afanas Al. (2020); L. Lașcu, V. Botnari,

2019, 2020 [20]; V. Reaboi-Petrachi, 2020 [33], Vl. Pâslaru (2021) [30], L. Pogolșa, A. Afanas, N. Vicol (2018); N. Vicol, L. Pogolșa (2020); L. Parhomenco (2020) și alți autori.

Cercetările pedagogice și psihologice privind *competența de autoinstruire a studenților* demonstrează caracterul deschis al semnificațiilor înregistrate: „*competența de proiectare a strategiei de autoinstruire (strategia personalizată de autoinstruire) și aplicarea acesteia*” (Mihai-Stăncescu I.) [22, p.17], „*competența de autoinstruire implică învățarea autodirijată*” (Dandara O.) [13, p.22]; „*învățarea autodirijată a studenților vizează activitatea independentă în context universitar*” [16, p.113]; „*activitatea independentă presupune autonomie în învățare, proiectarea propriei activități de învățare*” [60, pp.38-41], „*punerea în acțiune a proiectului conceput*” [61, p.189] și „*monitorizarea propriului proces de dezvoltare prin angajarea capacităților de reflecție, autoevaluare (metacogniție)*” [61, p. 189] și „*autoreglarea propriei învățări*” [15]. Generată de mobilitatea culturală, socio-politică și socio-profesională în societatea contemporană, reînnoirea la practicile autodidactice este apreciată ca *autoinstruire personalizată*, și, implicit *educație pentru (auto) educație*” [20, pp.5-6]; [34, p.6]; [35, p.112]; [36, p.253]. Tendința de reformare continuă a învățământului superior din Republica Moldova orientează spre „*formarea competențelor generice ce presupune responsabilitatea studenților vizând participarea activă la propria formare. În context, este evident faptul, că „studenții au nevoie de sprijin metodologic pentru a-și dezvolta capacitățile de învățare independentă și a-și crea oportunități de dezvoltare profesională*” [7]. Din acest punct de vedere „*organizarea mediului pedagogic de susținere ce ar permite studenților dezvoltarea treptată a capacităților de autodirijare și automanagement cognitiv*” este o condiție esențială [14], [16], [10], [16] etc.

Formarea competențelor profesionale pentru activitatea independentă a studenților constituie o problemă relevantă în contextul educației universitare ca premisă a dezvoltării profesionale optime și integrare socială de succes. Se conturează contradicția între capacitățile modeste ale studenților privind aplicarea strategiilor de învățare independentă și cerințele actuale de proiectare, punere în acțiune a proiectului conceput, de autoevaluare și autoreglare a învățării independente. Sistemul de idei privind învățarea autonomă universitară, realitățile învățământului universitar în planificarea și realizarea eficace a activității independente, dificultățile cu care se confruntă cadrele didactice universitare în organizarea activității independente au determinat

formularea **problemei de cercetare**: *Ce condiții pedagogice pot fi create în învățământul superior pentru stimularea activității independente și care ar putea fi elementele constitutive ale Tehnologiei de formare profesională a studenților pedagogi prin activitatea independentă?* Problematika formării profesionale a studenților pedagogi pentru afirmarea competenței de autonomie în învățarea academică rămâne o problemă insuficient abordată.

Scopul investigației constă în: elaborarea, fundamentarea teoretică și valorificarea experimentală a condițiilor pedagogice de formare a competențelor profesionale ale studenților prin activitatea independentă.

Obiectivele cercetării vizează:

1. determinarea fundamentelor teoretice și metodologice ale formării profesionale a studenților pedagogi din perspectiva învățării autonome;
2. elucidarea semnificației conceptelor operaționale ale cercetării: competențe profesionale, activitate independentă, învățare autonomă, competență de autoinstruire, capacități de învățare independentă etc;
3. interpretarea motivației pentru învățarea autonomă și a gradului de pregătire a studenților pedagogi pentru activitatea independentă în mediul universitar;
4. descrierea factorilor dezvoltării capacităților de învățare independentă a studenților pedagogi;
5. conceptualizarea și descrierea condițiilor pedagogice ale dezvoltării competențelor profesionale prin activitatea independentă a studenților.

Ipoteza cercetării: formarea profesională inițială a studenților pedagogi prin activitatea independentă poate fi optimizată prin stabilirea unor repere teoretice și metodologice privind învățarea autonomă, necesare pentru clarificarea semnificației conceptelor operaționale ale cercetării (competențe profesionale, activitate independentă, învățare autonomă, competență de autoinstruire), ce ar permite studiul experimental al gradului de pregătire a studenților pedagogi pentru activitatea independentă în mediul universitar, constituind un temelie în interpretarea motivației pentru învățare autonomă a studenților și ar facilita identificarea condițiilor pedagogice importante pentru formarea profesională a studenților pedagogi prin activitatea independentă.

Sinteza și justificarea metodologiei de cercetare științifică se referă la proiectarea și aplicarea următoarelor metode de investigație: documentarea științifică, metoda cronologică, analiza fenomenelor învățării autonome și a autoinstruirii, explorarea profesională a mediului universitar pentru observații științifice asupra activității independente a studenților. În cazul experimentului

pedagogic au fost valorificate: chestionarea și testarea, metode de calcul matematic a datelor, analiza cantitativă și calitativă a rezultatelor.

Rezultate științifice principale ale cercetării:

- stabilirea fundamentelor teoretice privind formarea profesională inițială din perspectiva învățării autonome și descrierea semnificației conceptelor operaționale ale cercetării: *competențe profesionale, capacități de activitate independentă, învățare autonomă, competență de autoinstruire* etc [67, pp. 62-65], [66, p.14];

- elucidarea factorilor dezvoltării capacităților de învățare independentă a studenților pedagogi și a specificului formării profesionale a acestora prin activitatea independentă în mediul universitar [64, pp.17-19];

- sintetizarea indicatorilor, a valorilor învățării independente și a criteriilor de evaluare a nivelului de formare a capacităților de învățare independentă a studenților [65, pp.51-59];

- elucidarea mecanismelor dezvoltării capacităților de învățare independentă a studenților [65, pp.58];

- fundamentarea științifică și valorificarea în practica universitară a condițiilor pedagogice de formare a competențelor profesionale prin activitatea independentă a studenților [68, pp.274-290];

- concluzii științifico-practice privind activitatea independentă a studenților ce au contribuit la dezvoltarea teoriei generale a educației și a pedagogiei universitare.

Implementarea rezultatelor științifice a fost realizată prin validarea experimentală a condițiilor pedagogice de formare profesională prin activitatea independentă a studenților (masteranzilor) pedagogi la catedra „Științe ale educației și management”, Universitatea Pedagogică de Stat „I. Creangă” și Catedra Științe ale educației, Universitatea de Stat „Alecu Russo” din Bălți.

Publicațiile la tema tezei: 7 lucrări științifice [62], [63], [64], [65], [66], [67], [68].

Volumul și structura tezei: introducere, trei capitole, concluzii generale și recomandări, bibliografie din 160 titluri, 7 anexe, 120 pagini de text de bază, 14 tabele și 13 figuri.

Cuvinte-cheie: activitate independentă, activitate de învățare independentă, învățare autonomă, formare inițială a cadrelor didactice, studenți pedagogi, învățare autoreglată, învățare autodirijată, competențe profesionale,

studiu individual, competență de autoinstruire, capacități de învățare independentă, autoeficiență socio-profesională.

CONȚINUTUL TEZEI

În **Introducere** este descrisă actualitatea studierii învățării autonome și importanța cercetării oportunităților universitare de formare profesională a studenților pedagogi prin activitatea de învățare independentă; sunt formulate problema cercetării, scopul și obiectivele, fiind evocate principalele rezultate ale cercetării care demonstrează noutatea și originalitatea, semnificația teoretică și valoarea praxiologică a investigației.

Capitolul 1 „Fundamente teoretice ale formării profesionale a studenților din perspectiva învățării autonome” prezintă delimitări conceptuale privind formarea profesională a cadrelor didactice prin activitatea de învățare autonomă, descrie abordări în evoluția competențelor profesionale ale cadrelor didactice și elucidează problematica motivației pentru învățare autonomă. În context se distinge „învățarea de menținere de învățarea inovatoare, care poate sugera traiecte posibile pentru viitorul educației” [1, p. 26-71]. Activitatea de învățare inovatoare pune la încercare valorile, scopurile și obiectivele fundamentale ale oricărui sistem. De la învățarea dirijată, sub îndrumarea cadrelor didactice universitare, studenții trec la activitatea independentă, acțiune autoreglatoare a procesului de formare profesională [15, pp.20-26]. Este demonstrat științific, că „persoane autoreglatoare, pot fi considerate persoanele, care sunt participanți activi, motivaționali și comportamentali în propriul proces de învățare” [58, p.124]. Formarea profesională a cadrelor didactice este interpretată din perspectiva modernizării paradigmei educației, care anticipează postmodernitatea prin abordarea tehnocentristă, premisă a paradigmei curriculumului [11, p. 339]. Evoluția formării cadrelor didactice reprezintă un proces complex și contradictoriu. În studiul „*Epistemologia și praxiologia curriculumului pedagogic universitar*”, L. Papuc menționează: „schimbarea de paradigmă la scara învățământului pedagogic universitar orientează spre formarea specialiștilor pentru proiectarea activității independente prin eforturi de autoinstruire [27, p.11].

Formarea profesională inițială și în perspectivă – formarea continuă a cadrelor didactice se încadrează în exigențele politicii educației ce contribuie la perfecționarea competențelor profesionale. În sens larg, activitatea independentă presupune *autoinstruirea*, corelată cu factorii educabilității (ereditate, mediu, educație formală), între care se afirmă rolul educatului însuși, transformat din

obiect în subiect al propriei deveniri, etimologia termenului sugerând aceasta (gr. autos - sine însuși; lat. educo, ere - a ridica; educo, are - a cultiva), deși asistăm la multiplicarea și a altor sensuri derivate: *autoformare*, *autoinstruire*, *autoinformare*, *autodezvoltare*, *autoevaluare* (*autoverificare*, *autoapreciere*), *autoafirmare*, *autoperefecționare sau formare prin sine însuși* [19, p. 128].

Paradigma educațională postmodernă, induce o nouă viziune asupra formării profesionale a cadrelor didactice, procesul educațional fiind orientat spre cel ce învață. În a doua jumătate a secolului XX, ca urmare a cercetărilor în domeniul psihologiei personalității, psihologiei cognitive, pedagogiei, are loc recunoașterea potențialului de autoedificare a educabilului, a importanței experienței subiective a educabililor în procesul de asimilare a noilor cunoștințe și de formare a noilor competențe; a impactului respectării demnității umane a indivizilor în procesul educațional [40, p.101]. „Formarea cadrelor didactice se referă la dezvoltarea ansamblului de competențe, proces controlat deductiv de un model al profesiei didactice valabil în contemporaneitate” [14, p. 36].

Formarea profesională a studenților prin activitatea independentă contribuie la pregătirea acestora pentru învățarea autonomă. Randamentul activității independente a studenților constituie o soluție educațională pentru eficientizarea procesului de formare profesională a cadrelor didactice. În acest context, eficiența activității independente a studenților este determinată de gradul motivației pentru învățare autonomă. Se constată faptul, că abordarea metacognitivă a autoinstruirii în mediul universitar și investigațiile cu privire la strategiile metacognitive de învățare academică sunt relativ recente [40, p.101].

În literatura de specialitate se întâlnesc o mare diversitate de termeni pentru studenții care își organizează propria învățare: *învățare autonomă*, *învățare autodirijată*, *învățare auto-reglatoare*, *învățare autodeterminată*, *autoeducația*, *autoinstruirea și învățarea independentă*. Deducem că, prin autoinstruire se formează *competența de autoînvățare*, care implică factorii cognitivi, metacognitivi și emoționali. Autodirijarea învățării exprimă libertatea individului privind deciziile despre propriile nevoi de învățare, prioritățile valorice și interesul de a învăța, motivația pentru formularea obiectivelor și alegerea stilurilor de învățare. Învățarea autoreglată oferă oportunitatea monitorizării proceselor de formare profesională. În esență, *activitatea de autoinstruire* presupune manifestarea din partea studenților a activismului creativ pe parcursul studiilor în școala superioară care se manifestă în organizarea activității studenților la orele de curs, seminarii, lucrări practice, și

în percepția materiei de studiu, prelucrarea intrinsecă, conștientizarea gradului de formare, a calității predării-învățării la disciplinele de studiu [16, p. 245].

Din această perspectivă *se impune precizarea diferenței între termenii individual și independent. Activitatea individuală* a studenților poate fi și independentă și se referă la situațiile de învățare când studenții rezolvă sarcinile de lucru fără sprijin din partea CDU sau îndrumați de către profesor, în timp ce *activitatea independentă* poate fi individuală și pe grupe și presupune autoinformarea studenților, autoorganizarea, automonitorizarea activității de autoînvățare. O. Dandara (2009) avansează *variante de organizare a activității independente a studenților*: cu sarcini comune pentru toți studenții, cu teme diferite pentru fiecare student. În acest caz, activitatea este individualizată sau personalizată, pentru că ține cont de particularitățile individuale ale fiecărui student, de nivelul pregătirii și de nevoile sale de învățare [13, p. 32-38]. Într-o societate bazată pe cunoaștere, personalul didactic universitar se va afirma prin competențele necesare noilor roluri. În acest sens, este necesară formarea inițială de calitate și antrenarea într-un proces coerent de dezvoltare profesională continuă [38, p.257]. Analizând caracterul schimbător al valorilor paradigmelor educației în societatea contemporană, M. Cojocaru-Borozan a evidențiat creșterea rolului „*autoeducației, autoedificării și autodezvoltării, autocontrolului și autoreglării, autoevaluării, autoproiectării, autoperfecționării și autorealizării, autoorganizării proprii activității de învățare*” [9, p. 110], din care rezultă creșterea actualității problemei cercetate.

Capitolul 2 „Contextul curricular al dezvoltării profesionale în procesul activității independente a studenților” conține descrierea factorilor de impact asupra dezvoltării competenței de autoinstruire la studenți. Sinteza teoretică privind *construcția stilului de învățare* are la bază combinarea următorilor factori: *preferința* pentru o manieră dominantă specifică de focalizare cognitiv-reflectivă în abordarea sarcinii de învățare; *opțiunea* pentru un *model* explicit în sens *metodologic* (strategii, metode, instrumente, tehnici și procedee) cu rezonanță la specificul învățării academice, contextualizate și motivate; *conduita* explicită privind utilitatea valorilor activității independente.

În Strategia națională de dezvoltare „Moldova 2030” se menționează importanța deplasării accentelor de pe acumularea cunoștințelor pe formarea competențelor profesionale prin majorarea timpului pentru stagiile de practică în cadrul procesului de învățământ [47]. *Învățarea universitară* se referă la evoluția ființei umane în instituții superioare prin două aspecte interactive:

învățarea internă - latura psihică a procesului de învățare, care realizează percepția, înțelegerea, abstractizarea și generalizarea, fixarea și reproducerea informațiilor și *învățarea externă* (comportamentală) care este latura exterioară acțională, de aplicare a cunoștințelor și formare a deprinderilor [33, p. 213].

Documentul conceptual pentru elaborarea Curricula programelor de studii/de formare profesională *Metodologia de implementare a standardelor de calificare de către instituțiile de învățământ profesional tehnic și superior* (2021), ce are ca scop „implementarea consecventă a standardelor de calificare în procesul de formare profesională pentru achiziția competențelor profesionale solicitate pe piața muncii. Acesta vizează și conceptualizarea programului de studiu, a planului de învățământ pentru nivelul învățământ superior, ciclul II, în care este remarcat faptul, că ținând cont de nivelul educațional înalt, este prezența obligatorie la studenți a *competenței de învățare, prioritate se acordă învățării prin sarcini de lucru individual*. Ponderea instruirii contact direct cu profesorul este redusă și extinsă activitatea individuală a studenților”. Remarcăm faptul, că activitatea de învățare, contact direct și activitatea de lucru individual, după cum se menționează în document, se bazează pe cercetare [47].

Competențele profesionalizării cadrelor didactice vizează: „învățarea metodologiei și a conținuturilor de predare; învățarea studenților să-și construiască noi experiențe de învățare; cunoașterea și aplicarea strategiilor eficiente de management al grupurilor de studenți; asigurarea succesului social, civic și personal; utilizarea tehnologiilor moderne de predare-învățare; colaborarea cu familia și comunitatea întru realizarea unui mediu pozitiv de învățare și antrenarea în practicile de reflecție pedagogică” [6].

Competența de autoinstruire a studenților presupune funcționarea interdependentă a *autocunoașterii* prin determinarea resurselor interne, externe ale autoinstruirii și a resurselor proprii instruirii prin contextualizarea strategiei personalizate de autoinstruire și autoevaluare. În opinia cercetătoarei O. Vovniciuc (2013), „*competența de autoînvățare a studenților (CAS)* este o formă superioară de organizare a activității academice, care poate fi individuală și de grup, în cadrul orelor și în afara acestora, dirijată de profesor și realizată de studenți prin utilizarea resurselor necesare”. *Învățarea academică independentă* reprezintă o competență, ce reclamă combinarea de: „*cunoștințe* procedurale privind specificul, problematica și necesitatea învățării autonome a studenților; *capacități* de aplicare a metodologiilor adecvate, în general, și de studiu independent, în special; *capacități* metacognitive, *capacități* de self-

management, *motivație* intrinsecă, *atitudini* deschise față de cunoaștere cu accent pe: *inițiativă, responsabilitate, încredere în sine, valori* necesare pentru a trăi în continuă schimbare, libertatea de a lua decizii și de a construi propriul mod de a învăța” [41 , p. 6-8]. *Autoînvățarea, corelată cu autoeducația*, este un scop al educației și efect al demersului pedagogic. În fond, *învățarea autodirijată* se fundamentează pe încrederea în sine, pe optimism și pe curiozitate. Plăcerea de a învăța și satisfacția asociată acestei nobile activități sunt esențiale [23, p.46].

În acest context autoinstruirea implică analiza paradigmei ce susțin concepția de învățare independentă (Tab. 1).

Tabelul 1. Paradigme ce susțin concepția de învățare independentă [41]

N d/o	Paradigme	Valori pentru activitatea independentă a studenților
1.	Paradigma învățării ca procesare de informație	Capacități de procesare autonomă a informației
2.	Paradigma învățării ca elaborare (inter) activă de cunoștințe	Capacitatea de elaborare a noilor cunoștințe
3.	Paradigma învățării ca și construcție a cunoașterii	Capacitatea de a construi noi idei pedagogice
4.	Paradigma învățării ca autoexploare și autodesoperire	Capacitatea de a explora conținuturi necunoscute
5.	Paradigma învățării prin studiu. Învățarea angajantă	Capacitatea de implicare în studiu individual

În contextul misiunii universității contemporane evidențiem ***factorii ce influențează activitatea independentă a studenților:***

(a) *la nivelul orientărilor cognitive:* învățarea academică dirijată tinde spre o formă dominată de semidirijare și autoorganizare. Prioritare devin următoarele obiective: încurajarea reflecției, utilizarea activă a produselor cunoașterii prin învățare academică; proiectarea aspirațiilor privind competențele profesionale și valorizarea experiențelor, transferul interdisciplinar, potențarea mecanismelor volitive și motivaționale ce ar permite studenților să-și pună în aplicare capacitățile superioare [41, p. 60].

(b) *la nivelul statutului actual al studenților:* reconstrucția implicării epistemologice și *motivaționale* pe axa echilibrărilor între învățarea profundă (majoră) și cea accelerată (minoră), conținând și elemente ce țin de vârstă, experiență, tipul de personalitate (tip A, B), stilul de învățare etc [41, p.11].

(c) *la nivelul conținuturilor învățării* prin apariția noilor tipuri de cunoștințe, capacități formate cu ajutorul tehnologiilor informaționale și de comunicare digitală, prin baze de date, CD-rom-uri interactive ș.a.

(d) *la nivelul mijloacelor de stocaj informațional* în sprijinul învățării autonome prin pachete tehnologice: infrastructură, rețele de comunicare, poștă electronică (e-mail), programe de transfer al fișierelor, acces la servicii digitale, coduri deontologice universitare vizând drepturile de autor etc. [41, p.23].

(e) *la nivelul evaluării performanțelor* se constată o deplasare critică percepută de actori ca dominant reproductivă, spre *calitate*, dinspre produs spre *proces*, dinspre evaluarea sumativă spre cea *formativă*, bazată pe modele alternative [6, p.41]. Examinarea atentă a organizării activității independente a devenit o preocupare complexă în spațiul științific interdisciplinar al psihologiei și pedagogiei. Ca rezultat al analizei reperelor teoretice studiate *au fost formulați indicatorii calității activității independente a studenților* (Tab. 2).

Tabelul 2. Indicatorii calității activității independente a studenților

Indicatori					
automotivare pentru activitatea de învățare independentă și dezvoltare profesională	organizarea metodologiei de comunicare a rezultatelor învățării	organizarea studiului individual orientat spre atingerea scopului, descrierea rezultatelor cercetării	selectarea strategiilor adecvate învățării autonome, demonstrarea de comportamente performante	aplicarea strategiilor optime de autoevaluare	aprecierea obiectivă a calității comportamentelor învățate

În aceeași ordine de idei, evidențiem *principiile ce facilitează învățarea independentă*: (a) *principiul individualizării* (stimulează, motivează abordarea unor conținuturi individuale și diferențiate, care includ informații suplimentare, ce pot fi aplicate în cazuri, în care studenții întâmpină dificultăți în studiu); (b) *principiul avansării etapizate a performanțelor*, ce prevede introducerea progresivă a conținutului tot mai complex de studiu contribuind la învățarea temeinică; (c) *principiul conexiunii inverse* [5, p. 16]. La nivel universitar, organizarea activității independente a studenților presupune logica stăpânirii conținutului curricular și autoreglarea propriului proces de învățare.

Conținutul capitolului 2 prezintă designul experimental al cercetării activității independente a studenților pedagogi și elucidează oportunitățile formării competențelor profesionale ale studenților pedagogi prin utilizarea resurselor învățării autonome. Experimentul pedagogic a fost impulsionat de postulatul teoretic El. Joița „Metacogniția atrage atenția asupra rolului activ al subiectului în cunoașterea științifică prin autocontrol, autoapreciere și autoperfecționarea propriei cogniții [19, p. 176].

*Scopul cercetării experimentale vizează stabilirea nivelului de formare a celor mai importante competențe profesionale, necesare pentru activitatea independentă și evaluarea autoeficienței socio-profesionale a studenților/masteranzilor pedagogi. Obiectivele investigației la etapa de constatare vizează elaborarea și aplicarea chestionarului; identificarea punctelor vulnerabile ale pregătirii profesionale ale studenților/masteranzilor pedagogi prin activitatea independentă și generarea de soluții ce ar răspunde problemelor de formare profesională a studenților prin învățarea autonomă. Lotul experimental al cercetării s-a constituit din 114 subiecți, studenți/masteranzi pedagogi de la instituțiile de învățământ superior din R. Moldova. Prin studenți pedagogi, așa cum sunt denumiți în documentele de politici ale educației, ne vom referi la studenții de la programele de masterat. Etapa de constatare a experimentului pedagogic a fost realizat pe parcursul anilor 2017-2018 și s-a desfășurat pe un grup experimental (GE) de 57 studenți/masteranzi pedagogi de la Programul de masterat *Educația pentru carieră universitară și Pedagogia culturii emoționale*, Facultatea de Științe ale educației și informatică și 57 studenți/masteranzi pedagogi (GC) de la Programul de masterat *Managementul educațional*, Facultatea de Științe ale educației, psihologie și arte, Catedra *Științe ale educației*, Universitatea de Stat „Alec Russo” din or. Bălți [65, pp. 51-59].*

Metodologia cercetării vizează chestionarul elaborat pentru studenții/masteranzii pedagogi și apreciază calitatea celor mai importante competențe profesionale ale studenților/masteranzilor pedagogi, necesare învățării autonome și elementele ce definesc competența de autoinstruire. În cercetarea experimentală au fost preluate ca și variabile ale cercetării competențele profesionale mai reprezentative pentru activitatea independentă a studenților pedagogi: managerială, investigațională, instrumentală și competența de autoevaluare.

Mecanismul de decodificare a rezultatelor cercetării experimentale prin chestionarea studenților/masteranzilor este simplu: pentru întrebări au fost propuse 3 variante de răspuns, corespunzătoare nivelurilor: înalt, mediu și minim. Masteranzii au fost solicitați să încercuiască varianta care se potrivește reprezentărilor sale individuale privind gradul de formare profesională.

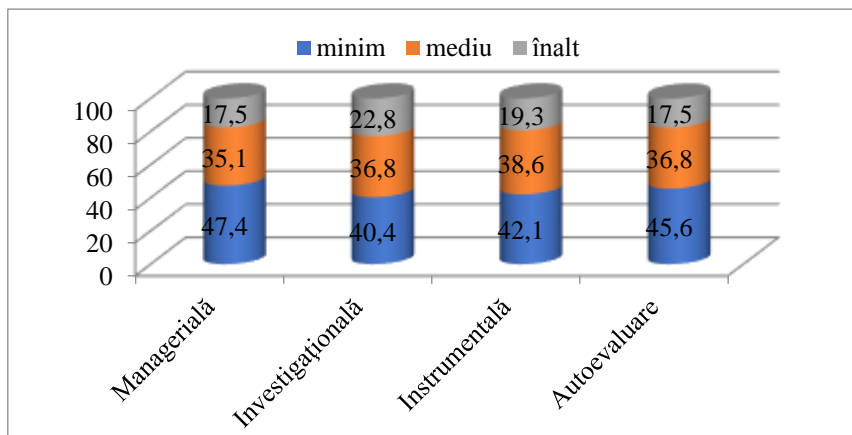

Figura 1. Niveluri de formare a competențelor profesionale necesare pentru activitatea independentă a masteranzilor pedagogi (constatare, GE)

Din perspectiva paradigmei constructiviste a educației universitare se constată, că sursa motivației pentru dezvoltare profesională este curiozitatea studenților. Datele experimentale arată valori scăzute pentru nivelul înalt al formării competenței manageriale (17,5%) și nivelul mediu (35,1%), regretabil că, 47,4 % dintre respondenți s-au autoapreciat cu nivel minim. Se constată cele mai scăzute valori la indicatorii competenței manageriale (indicatorul automotivarea pentru activitatea de învățare (nivel minim – 47,4 %) și a competenței instrumentale (nivel minim – 40,4 % la indicatorii: *selectarea strategiei adecvate studiului individual și crearea de comportamente adecvate studiului individual*). Alarmant apar rezultatele evaluării la competența investigațională (nivel minim – 40,4 %, nivel mediu 36,8 %), doar 22,8 % au arătat nivel înalt de formare a acestei competențe profesionale. Apar evidente un sistem de probleme în proiectarea și organizarea învățării autonome care reflectă o slabă motivație pentru activitatea de învățare a studenților. În învățământul superior pedagogic se înregistrează eforturi sporite ale cadrelor didactice universitare de planificare a activității independente, aceștia

exprimând deschidere pentru valorificarea factorilor de creștere a motivației studenților pentru învățarea autonomă: energizarea continuă a studenților, expectanțe clar formulate; fixarea unor obiective pe termen scurt; aprecierea corectă și obiectivă; stimularea descoperirii, explorării, curiozității epistemice și participării active, înțelegerea nevoilor, trebuințelor personale ale fiecărui student, stilul didactic al profesorului, accentul pus pe calitatea activităților educaționale și nu pe cantitate, încurajarea participării la activitățile în afara orelor de curs și acțiuni de orientare în carieră etc.

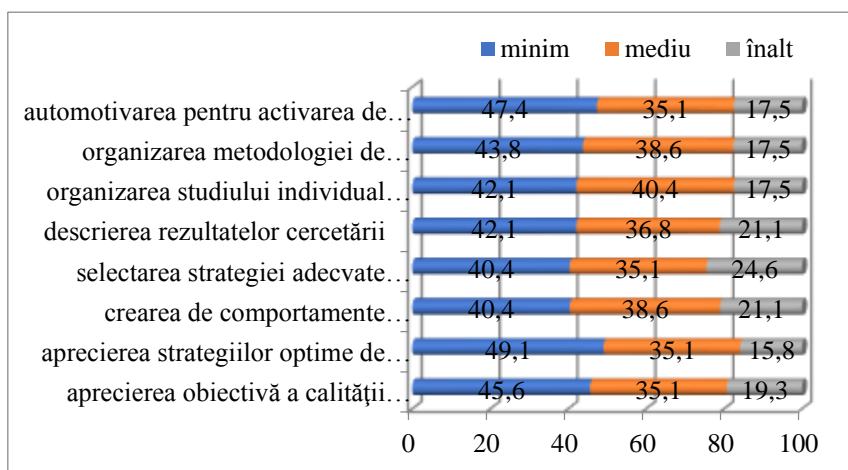

Figura 2. Niveluri de formare a valorilor activității independente a masteranzilor pedagogi (constatare, GE)

Vulnerabilitățile studenților pedagogi privind activitatea independentă în mediul universitar se referă la: insuficiența dezvoltării competenței manageriale, a competenței investigaționale și a competenței decizionale, care ar permite disciplinarea activității independente în contextul învățământului superior și ar crea premise pentru formarea unui stil cognitiv explorativ în sensul strategiilor de învățare autonomă. Abordarea culturii învățării academice a studenților în mediul universitar sunt orientate spre formarea competențelor profesionale ce facilitează avansarea în cariera profesională a cadrelor didactice. Practica învățământului superior demonstrează necesitatea cunoașterii problemelor autoinstruirii studenților în procesul formării profesionale inițiale. Aspectele elucidate deschid perspectivele optimizării procesului de formare profesională prin activitatea independentă a studenților.

Promovarea valorificării resurselor învățării autonome crează premise pentru identificarea condițiilor pedagogice ce asigură activitatea independentă.

O altă metodă aplicată în experimentul pedagogic a constituit *Testul de evaluare a autoeficienței socio-profesionale a studenților/masteranzilor pedagogi*, corelate cu cele patru competențe profesionale definitorii pentru învățarea autonomă. Autoeficacitatea profesională a studenților este interpretată în cadrul stagiilor de practică prin competențe socio-cognitive „ca un construct multidimensional ce asigură atingerea scopurilor în situații sociale”[49].

Din analiza Figura 3 decodificăm semnificația valorilor experimentale ale autoeficienței socio-profesionale a masteranzilor.

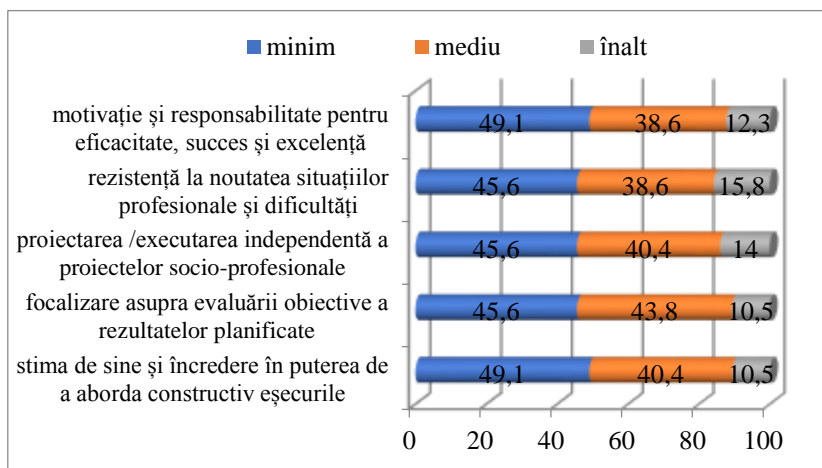

Figura 3. Gradul de formare a valorilor autoeficienței socioprofesionale a masteranzilor pedagogi (GE, constatare)

Observăm concentrarea datelor experimentale la nivelurile mediu și minim a autoeficienței socio-profesionale (nivel minim, 49,1%), al responsabilității pentru succes și a puterii de a aborda constructiv eșecurile. Din aceste rezultate deducem, că au fost slab valorificate sursele autoeficacității: *experiența succesului, modelarea socială, persuasiunea socială și disciplina emoțională*. În cazul a 15,8 % dintre respondenți s-a înregistrat nivel înalt al rezistenței la dificultățile profesionale, intuim, că aceștia, ca absolvenți ai colegiilor pedagogice au trăit experiența succesului. Masteranzii confirmă faptul, că experiențele de succes profesional sporesc autoeficiența socio-profesională.

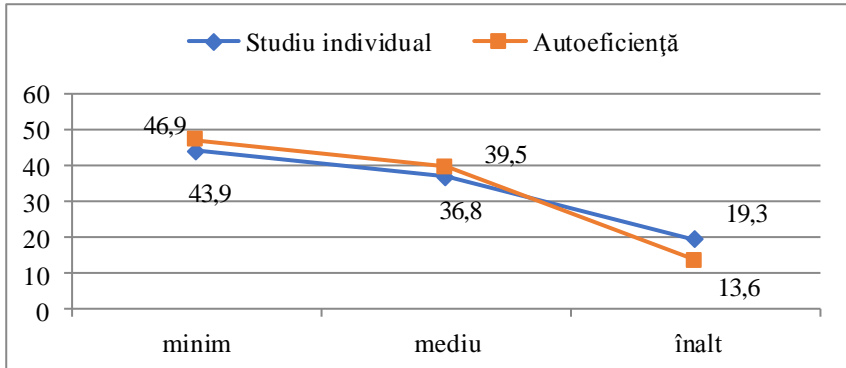

Figura 4. Niveluri comparate ale formării masteranzilor pentru activitatea independentă și autoeficiența (GE, constatare)

Se constată o corelație a nivelurilor de formare a competențelor profesionale necesare pentru studiul individual și a gradului de autoeficiență socio-profesională (ex. nivelul înalt - 19,3 % - S.I. și 13,6 % - A., nivelul mediu 36,8 % S.I. și 39,5 -A.). Expertiza activităților pedagogice organizate de masteranzi permite deducția, că expectanțele acestora cu privire la rezultatele activității independente sunt conștientizate ca importante și ca generatoare de autoeficiență socio-profesională. Masteranzii pedagogi valorifică, de regulă, patru surse ale auto-eficacității: *experiența succesului, modelarea și persuasiunea socială și stările emoționale*. Experiența succesului în învățarea independentă este un factor de creștere a autoeficacității [48], [28], [40].

Concluzionând, putem afirma, că abordarea activității independente a studenților a permis constatarea despre ineficiența eforturilor de proiectare curriculară a activității de învățare independentă a studenților pedagogi. Determinarea condițiilor pedagogice de formare a studenților pedagogi prin activitatea independentă, derivate din factorii de impact asupra activității independente constituie o direcție a eficientizării învățământului superior. Cercetările pe dimensiunea autoformării profesionale în ultimele decenii sunt focalizate pe studiul învățării autonome universitare prin formarea competenței de autoinstruire a studenților. Rezumând considerațiile expuse, subliniem, că educația universitară este orientată pe planificarea activității independente pentru afirmarea competenței de autoinstruire în variate situații de învățare.

CAPITOLUL 3. „Tehnologia activității independente a studenților pedagogi” prezintă rezultatele cercetării privind strategiile învățării autonome

din perspectiva pedagogiei postmoderne care orientează spre valorificarea strategiilor didactice universitare, centrate pe nevoile de învățare și asigură explorarea particularităților individuale ale grupului de masteranzi. În această ordine de idei, subcapitolul 3.1. prezintă o sinteză a strategiilor didactice universitare ca „demersuri acționale și operaționale flexibile, coordonate și racordate la situații prin care se creează condiții necesare generării învățării, ale schimbărilor de atitudini și de conduite în contexte didactice particulare; vizează specificări acționale privind eficientizarea activității educaționale; constituie o schemă procedurală dimensionată astfel, încât să prefigureze o situație educațională în condiții pedagogice ce se pot modifica și presupun resurse și strategii de activare a acestora”. Din această perspectivă „curriculumul pedagogic universitar prezintă viziunea științifică actualizată care riguros structurează obiective, conținuturi și tehnologii de formare profesională inițială a cadrelor didactice. Tehnologiile educaționale sunt interpretate ca „ansamblu a mijloacelor audio-vizuale utilizate în practica educativă, ansamblul strategiilor de organizare a predării-învățării, puse în aplicație prin interacțiunea dintre educator și educat” [27].

Direcțiile actuale de evoluție a învățământului centrat pe cei ce învață angajează treptat un echilibru între autoritatea cadrelor didactice universitare (CDU) și gradul de autonomie a studenților modificând rolul acestora în propriul traseu de formare. „Din sursă și transmițător de informații, CDU se transformă într-un ghid, facilitator și designer al experiențelor de învățare ale studenților. Stabilirea echilibrului între autoritatea profesorului și gradul de autonomie al studenților are încă o consecință importantă – asumarea de către student a responsabilității pentru rezultatele învățării, trecerea lui pe poziția de subiect al propriei învățări spre maturitatea intelectuală exprimată în traseul individual de formare profesională” [32]. Analiza oportunităților metodologice ale învățământului superior în vederea proiectării activității independente ale studenților, permite a constata, că „elementul de bază în triada predare-învățare-evaluare în universitate este învățarea autonomă” [50, p. 68-69]; „strategiile de învățare independentă au fost grupate în categoriile: strategii cognitive, metacognitive, afective și de gestiune a resurselor” [41, p. 107].

În subcapitolul 3.2 este descris sistemul condițiilor pedagogice proiectate și valorificate în practica universitară în procesul de formare profesională prin activitatea independentă a masteranzilor de la Programul de studii universitare de masterat „*Educația pentru carieră universitară*” și „*Pedagogia culturii*

emoționale”. Programul de studii universitare de masterat „Educația pentru carieră universitară” include disciplina *Învățarea academică independentă* care ne-a servit ca punct de plecare pentru conceptualizarea condițiilor pedagogice de formare profesională a masteranzilor pedagogi prin activitatea independentă. Intenția realizată prin demersul pedagogic experimental s-a realizat la nivel procesual. În cercetare ne-am preocupat de clarificarea tehnologiilor didactice universitare cu înalt potențial de formare profesională a capacităților de activitate independentă corelate cu principalele competențe pedagogice. Specificul învățământului universitar, facilitat coerent de paradigma curriculumului și paradigma constructivistă, implică reconsiderarea permanentă și valorificarea strategiilor de activitate independentă în spiritul învățării autodirijate și autonome.

Conceptualizarea și descrierea condițiilor pedagogice necesare pentru valorificarea tehnologiei activității de învățare independentă a fost anticipată de analiza literaturii pedagogice privind învățarea autonomă în scopul evidențierii factorilor de impact constructiv asupra dezvoltării competenței de autoinstruire la studenți, generatoare de progrese în consolidarea competențelor profesionale ale studenților pedagogi. *Etapa finală a investigației* prezintă cadrul procesual al validării experimentale a *Condițiilor pedagogice de formare profesională a studenților pedagogi prin activitatea independentă*, fondate de reperatele teoretice ale învățării autonome prin îmbinarea organică a rezultatelor investigației teoretice și a datelor la etapa de constatare a experimentului.

Prin condiții pedagogice înțelegem „un sistem de acțiuni strategice, întemeiate științific, orientate spre asigurarea dinamicii pozitive a formării stilului de învățare independentă a studenților pedagogi” [68]. „Proiectarea activității didactice universitare pornind de la nevoile de învățare ale studenților, antrenarea unor strategii interactive, încurajarea autonomiei în învățare; utilizarea unei game largi de metode de evaluare și autoevaluare” constituie o prioritate în formarea profesională inițială a cadrelor didactice” [66], [29, p.11]. Principiile de selectare a tehnologiilor didactice universitare de formare profesională prin studii masterat se referă la: racordarea finalităților de studiu și a conținuturilor la universul profesional, implicarea studenților în propriul traseu de formare, valorificarea tehnologiilor didactice de instruire prin cercetare etc. [27, p. 43]. Figura 5 reflectă condițiile pedagogice de formare a competențelor profesionale prin activitatea independentă a masteranzilor.

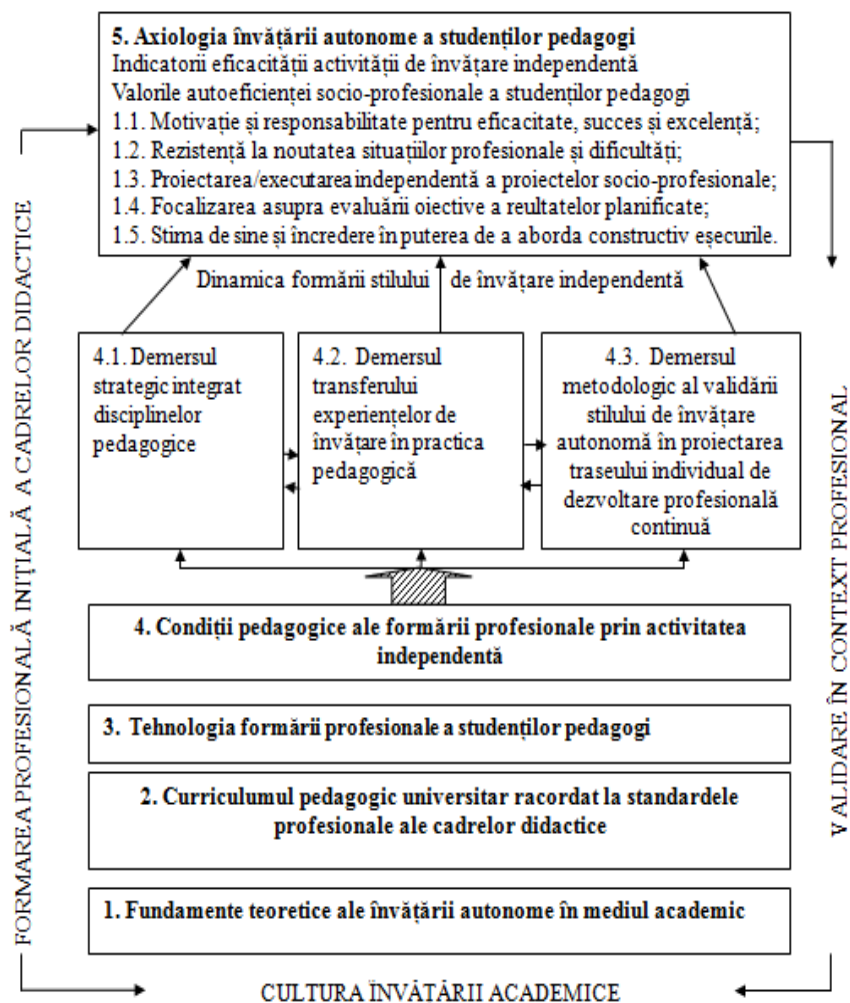

Figura 5. Condițiile pedagogice ale formării competențelor profesionale prin activitatea independentă a studenților pedagogi

„Proiectarea cursurilor universitare la masterat angajează o gestiune pedagogică adaptată la resursele existente în plan uman (CDU-studenți), material (spațiu-timp-bază didactică disponibilă), valorificabile la nivel mono-, intra-, inter- sau/și transdisciplinar, în diferite forme de organizare a instruirii (activități de documentare, activități practice), finalizate de regulă prin examene sau colocvii (semestriale, anuale), susținute în scris, oral, prin lucrări aplicative

de proiectare a traseului individual de formare independentă etc. *Curriculumul pedagogic universitar*, în deplin acord cu standardele profesionale ale cadrelor didactice, este reconsiderat periodic (în special la nivelul tehnologiilor didactice) în raport cu principiile învățării academice: concentrarea pe elementele situației de învățare și focalizarea pe oportunități și puncte tari versus puncte slabe și constrângeri; stabilirea nivelului așteptărilor și al rezultatelor dezvoltării capacităților de autoinstruire din punctul de vedere al evaluării/estimării valorilor adăugate pe termen scurt, mediu și lung; armonizarea stilurilor de învățare cu ritmurile biopsihosociale, cu valorile contextului și cu resursele integrate proiectului de profesionalizare; coordonarea proiectului de evoluție/dezvoltare personală cu cel propus și așteptat de instituția în care studiază, la care se pot asocia și rolurile profesionale, formale-nonformale; oferta mentorala/tutorială academică” [24, p.62], [25]. A fost demonstrat experimental faptul, că reconsiderarea sistematică a tehnologiei formării profesionale a cadrelor didactice contribuie la dezvoltarea capacităților de activitate independentă, al spiritului critic, activ și creativ al studenților pedagogi.

Tehnologia formării profesionale a studenților pedagogi de la programele de masterat vizează condițiile pedagogice ce contribuie la conștientizarea de către studenți a rolului autoedificării și autodezvoltării, autocontrolului și autoreglării, autoevaluării și autocunoașterii, autoproiectării și autocorecției, autoperfecționării și autorealizării, autoorganizării proprii activității de învățare exprimând tendințe de învățare a comportamentelor profesionale ce evocă autonomie. Tehnologiile formării studenților pedagogi pentru activitatea independentă sunt acțiunile de autoformare profesională, subordonate explorării resurselor pentru a genera schimbări calitative.

Condițiile pedagogice ale formării profesionale a studenților pedagogi prin activitate independentă se referă la abordarea formării capacităților profesionale de studiu individual: (a) ca repere ale învățării autonome a studenților în cadrul formal al activităților didactice universitare (managementul și motivația învățării); (b) ca resurse personale ale studenților reflectând valoarea ideilor, a intereselor, a obiectivelor și a succesului planificat al studenților, precum și climatul capabil să-i mențină activ pe studenți în tensiuni de realizare a activităților de învățare (lectura inteligentă a textului); (c) ca monitorizare a traseului individual (Fig. 6).

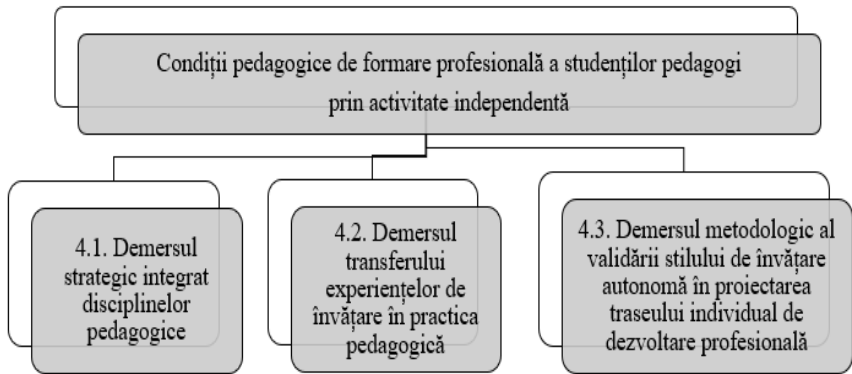

Figura 6. Formarea profesională a studenților/masteranzilor pedagogi prin activitatea independentă

Plecând de la considerațiile teoretice, figura 6 prefigurează categoriile de demersuri antrenate în procesul didactic universitar la programele de masterat vizate. „Strategiile de dezvoltare a autonomiei învățării vizează metodele de dezvoltare a capacităților de studiu individual. Spațiul autonomiei se referă la crearea unui cadru al învățării ce permite studenților să-și construiască un plan individual de învățare autonomă” [20, pp. 4-13], [15].

Demersul strategic integrat disciplinelor pedagogice (Modulul *Activitatea de învățare independentă*) se referă la explorarea curriculumului pedagogic universitar pentru dezvoltarea competențelor profesionale ce permit formarea la studenții pedagogi a stilului de învățare autonomă, reflectat în *valorile autoeficienței socio-profesionale*: motivație și responsabilitate pentru eficacitate, succes și excelență, rezistență la noutatea situațiilor profesionale și dificultăți, proiectarea/executarea independentă a proiectelor socio-profesionale, focalizare asupra evaluării rezultatelor planificate, stima de sine și încredere în puterea de a aborda constructiv eșecurile în procesul de studiu individual.

Disciplinele programului de studii masterat „Educație pentru carieră universitară”: *Filosofia și axiologia educației, Paradigme ale educației contemporane, Proiectarea curriculumului universitar, Politici educaționale în învățământul universitar, Evaluarea academică în învățământul superior/Fundamente și strategii formative ale carierei didactice universitare*, și a programului de masterat *Pedagogia culturii emoționale prin disciplina*

Filosofia educației, Comunicare socială, Discurs didactico-științific, au constituit o arie de implementare a condițiilor pedagogice vizate. Procesualitatea formării capacităților de activitate independentă antrenează întreg repertoriul *metodelor de învățare autonomă*, necesare pentru învățarea autodirijată: *strategia lecturii contextuale, metoda lecturii performante, tehnica RICAR* (răsfoire, întrebări, citirea propriu-zisă, aprofundarea mesajului, recapitulare), *tehnica SPIR* (survolarea textului, abordarea globală, operarea unei preselecții a ceea ce interesează pătrunderea în articulațiile textului, sondarea lui, cu scopul de a-i surprinde esențialul, revederea conținutului, din perspectiva celor descoperite), *tehnica PQIRST* (realizarea unei viziuni, scurtă chestionare, lectură atentă, rezumare, evaluare), *tehnica SQ3R* (răsfoirea textului, decelarea esențialului, 3R (citirea completă, reformularea în propriul limbaj a celor reținute și revizuirea (corectarea) eventualelor sincope de înțelegere), *tehnica APASE* (antrenamentul inițial, planificarea, adaptarea, studiul activ, evaluare), *tehnica MURDER* (favoriza receptării, expunerea sistematică a ideilor, extinderea spațiului de referință al lecturii, prin reținerea și transferul informațiilor relevante către alte idei, revizuirea (reformularea) a ceea ce s-a reținut, înglobarea informațiilor într-o structură proprie coerentă), *metoda comentariului de text* (MCT), *tehnica lecturii cu redactarea textului scris* (LRTS), *metoda învățării prin analiza de conținut* (MÍAC), *metoda hărții mentale* (MHM), *metoda învățării prin demonstrație* (MÎD), *tehnica învățării prin definiție* (TÎOD), *metoda monitorizării înțelegerii etc.* [23, p.73].

Demersul transferului experiențelor de învățare în practica pedagogică vizează angajarea masteranzilor în elaborarea unor produse ca finalitate a activității independente: eseuri tematice, proiecte de cercetare, schematizări grafice privind nevoia dezvoltării profesionale continue etc.

Demersul metodologic al validării stilului de învățare autonomă în proiectarea traseului individual de dezvoltare profesională. Dinamica formării stilului de învățare autonomă este determinată de funcționalitatea valorilor specifice autoinstruirii (*gândire analitică, gândire critică, gândire reflexivă-metacognitivă, gândire creativă, încredere în sine, stimă de sine, motivație intrinsecă*), ce reflectă activitatea autonomă, stimulată de *interdependența mecanismelor dezvoltării competenței de autoinstruire a studenților*: (a) *mecanismul mobilizării volitive și conștientizarea necesității autoformării culturii organizaționale orientată spre învățare*; (b) *mecanismul disciplinării și determinării surselor externe ale autoformării*, (c) *mecanismul deschiderii*

pentru autocunoaștere profesională, autoeducație și autoinstruire permanente, (d) *mecanismul asumării responsabilității pentru rezultatele formării profesionale*. Finalitățile acestei interacțiuni se reflectă în valorile competenței de autoinstruire.

Axiologia învățării autonome a studenților pedagogi este reprezentată de indicatorii eficacității activității de învățare independentă și valorile autoeficienței socio-profesionale a masteranzilor, concepute din perspectiva abordării postmoderne a formării profesionale a cadrelor didactice care atribuie prioritate gândirii autonome, implicării personale combinată cu autoreglarea, învățării personalizate și a încurajării creativității și abilităților metacognitive de atingere a obiectivelor dezvoltării profesionale [68, pp. 274-290].

Autoeficacitatea profesională a studenților poate fi analizată la nivelul substructurilor conceptului prin comportamentele profesionale: stabilirea obiectivelor și alegerea unui curs adecvat de acțiune, convingerile referitoare la capacitatea de a face față sarcinilor și convingerile în ceea ce privește recuperarea și acțiunea în caz de eșec.

Tabelul 3. Valorile autoeficienței socio-profesionale concepute din perspectiva competențelor profesionale ale masteranzilor pedagogi

Competențe	Valorile autoeficienței socio-profesionale a studenților
1. Managerială	Motivație și responsabilitate pentru eficacitate, succes și excelență Rezistență la noutatea situațiilor profesionale și dificultăți
2. Investigațională	Proiectarea /executarea independentă a proiectelor socio-profesionale
3. Instrumentală	Focalizare asupra evaluării obiective a rezultatelor planificate și
4. Autoevaluare	Stima de sine și încredere în puterea de a aborda constructiv eșecurile

Obiectivele la etapa de formare și etapa de control a cercetării au fost următoarele: evaluarea comparată a pregătirii studenților pedagogi pentru activitatea independentă și descrierea etapelor de formare a valorilor activității independente a studenților pedagogi. Demersul experimental formativ a fost impulsionat de rezultatele obținute la etapa de diagnosticare pedagogică.

Descrierea rezultatelor experimentale la etapa de control se referă la datele obținute din aplicarea *Condițiilor pedagogice de formare profesională a studenților pedagogi prin activitatea independentă* în perioada anilor 2017 –

2020, în grupele academice de la anul I și II la Programul de masterat „Educație pentru carieră universitară” și la Programul de masterat „Pedagogia culturii emoționale” (57 subiecți) a UPS „I. Creangă”. Pentru analiza comparată chestionarul a fost aplicat și asupra GC (57 subiecți de la anul I și II) de la USARB. Metodologia cercetării a inclus *chestionarul* elaborat în cercetare pentru evaluarea calității competențelor profesionale ale cadrelor didactice necesare învățării autonome și *testul* de evaluare a autoeficienței socio-profesionale a studenților, corelate cu cele patru competențe profesionale definitorii pentru învățarea autonomă a acestora.

Aplicarea chestionarului în grupul experimental de subiecți a arătat niveluri diferite pentru fiecare dintre competențele profesionale evaluate (managerială, investigațională, instrumentală și competența de autoevaluare). Studiul comparat al datelor experimentale de la etapa de constatare și de la etapa de control a experimentului pedagogic, reflectate în Fig. 7, demonstrează eficiența implicațiilor pedagogice prin intermediul disciplinelor universitare. Constatăm o creștere semnificativă a rezultatelor la competența managerială pentru nivelul înalt (de la 17,5 % la 47,4 %) și pentru nivelul mediu de formare a competenței manageriale (de la 35,1 % la 40,4 %).

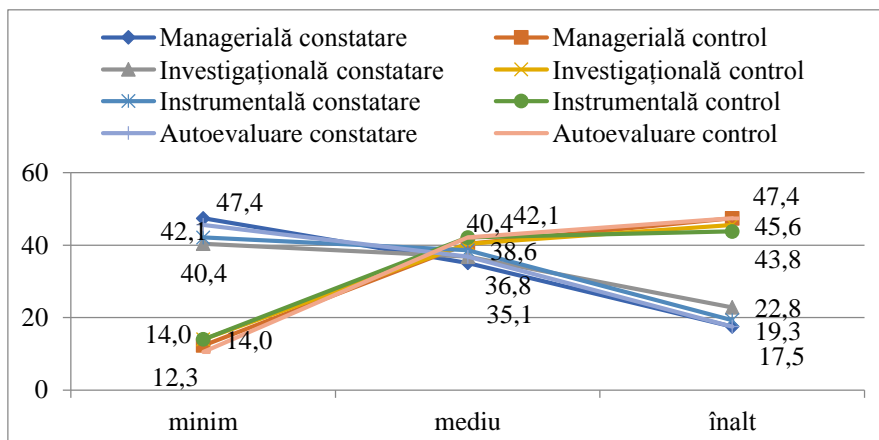

Figura 7. Niveluri de formare a competențelor profesionale necesare pentru activitatea independentă a studenților pedagogi (constatare-control, GE)

Scăderea valorilor experimentale pentru nivelul minim (de la 47,4 % la 12,3 %) demonstrează impactul pozitiv al strategiilor didactice universitare orientate spre dezvoltarea treptată a culturii învățării autonome prin *valorizarea învățării*

flexibile, care elimină barierele ce pot apărea în procesul educațional axat pe stimularea autonomiei în contextul respectării nevoilor studenților pedagogi.

Analiza comparativă a datelor a presupus elucidarea principiilor didacticei universitare care au fost valorificate pentru obținerea performanțelor dezirabile de activitate independentă: principiul explorării plene a potențialului individual, principiul centrării pe studenți, principiul abordării diferențiate și individualizate în proiectarea activității independente a studenților.

Gradul de formare a *competenței investigaționale a studenților* a sporit comparativ (nivel înalt de la 22, 8 % la 45, 6 %, nivel mediu de la 36, 8 % la 40, 4 %), iar datele pentru nivelul minim au scăzut ca urmare a strategiilor aplicate în scopul stimulării pozitive a valorilor activității independente (de la 40, 4 % la 14, 0 %). Creșterea datelor experimentale privind *competența instrumentală a studenților* (pentru nivelul înalt de la 19, 3 % la 43, 8 %, pentru nivel mediu (de la 38, 6 % la 42, 1 %) diminuarea rezultatelor pentru nivelul minim (de la 42, 1 % la 14, 0 %). Merită atenție analiza datelor obținute de grupul experimental de masteranzi la etapele de constatare și de control, obținute din aplicarea celor două instrumente (chestionarul și testul). Grup experimental (etapa de constatare - etapa de control)

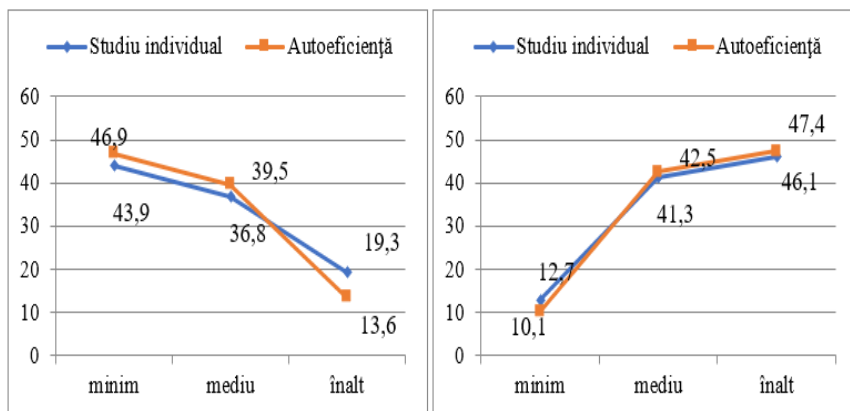

Figura 8. Valori comparate ale gradului de pregătire pentru studiul individual și a autoeficienței socio-profesionale a masteranzilor pedagogi (GE, constatare -control)

Datele expuse în figura 8 arată rezultate mai înalte ale autoeficienței socio-profesionale a studenților la etapa de control (nivel înalt - studiu individual – de la 19, 3 % la 46, 1 %, autoeficiență – de la 13, 6 % la 47, 4 %);

(nivelul mediu - studiu individual – de la 36, 8 % la 41, 3 %, autoeficiență – de la 39, 5 % la 42, 5 %), (nivelul minim - studiu individual – de la 43, 9 % la 12, 7 %, autoeficiență – de la 46, 9 % la 10,1 %). Condițiile pedagogice de formare profesională prin activitatea independentă pentru autoeficiența personală a studenților pedagogi, identificate din literatura pedagogică și create pentru sporirea eficacității, au demonstrat eficiența tehnologiei de învățare autonomă a studenților în procesul de formare profesională prin activitate independentă. *Autoeficacitatea profesională a studenților* poate fi analizată la nivelul capacităților de învățare independentă: stabilirea obiectivelor și alegerea unui curs adecvat de acțiune, convingerile referitoare la capacitatea de a face față sarcinilor și convingerilor individuale în ceea ce privește recuperarea și acțiunea în caz de eșec. Modelizarea pedagogică a condițiilor pedagogice a fost validată prin afirmarea valorilor autoeficienței socio-profesionale a studenților pedagogi. Realizarea cu succes a acestor deziderate a devenit posibilă prin proiectarea activității de învățare independentă, automotivarea pentru studiul individual și consolidarea competențelor profesionale ale studenților.

CONCLUZII GENERALE ȘI RECOMANDĂRI

1. Studiul teoretic al formării profesionale a studenților pedagogi prin activitatea independentă în perspectiva asigurării autoeficienței și eficacității profesionale a determinat *examinarea fundamentelor teoretice și metodologice ale învățării autonome în mediul academic*. Necesitatea formării specialiștilor de înaltă calificare în domeniul educației și a cetățenilor responsabili, capabili să satisfacă nevoile individuale și societale apare ca unul dintre prioritățile sistemului de formare a cadrelor didactice și în actele normativ-reglatorii care solicită modele inovative de formare/dezvoltare a competențelor cadrelor didactice din perspectiva formării profesionale prin autoformare în planul culturii învățării autonome [46], [47], [65], [66].

2. Tendințele actuale de reformare a învățământului superior din Republica Moldova presupune schimbarea calitativă a statutului studenților în propriul act de formare profesională care presupune rezistență la dificultăți și responsabilitate sporită pentru construcția carierei. Din aceste considerente *rolul universității este de a contribui la formarea competenței de autoinstruire a studenților prin aplicarea unor strategii de învățare autodirijată* care poate facilita promovarea în carieră și autoeficiența

profesională. În acest context instituirea mediului favorabil bazat pe valorile culturii învățării academice creează oportunități studenților să-și continue dezvoltarea profesională independent [64, pp. 16-20].

3. Produsele științifice ale cercetărilor din domeniul științelor pedagogice permit documentarea și **decodificarea semnificației conceptelor-cheie ale cercetării**: competențe profesionale, activitate independentă, învățare autonomă, competență de autoinstruire etc. din care rezultă că, autonomia învățării autodirijate presupune formarea la studenții pedagogi a capacităților de: *proiectare a activității de învățare independentă*, de *realizarea unor acțiuni responsabile pentru proiectul de dezvoltare profesională conceput*, de *monitorizarea și dezvoltarea capacităților de reflecție asupra rezultatelor autoevaluării* (metacogniție), de *autoreglare a studiului individual*, competențe generate de mobilitatea socio-profesională a cadrelor didactice. Studiarea cercetărilor din domeniul autoeducației și autoinstruirii ne-au condus la descoperirea semnificațiilor conceptuale diverse privind caracteristicile studenților care își organizează propria învățare: *învățare autodirijată*, *învățare auto-reglatoare*, *învățare autodeterminată*, *autoeducația*, *autoinstruirea*, *învățarea independentă*. Învățarea autodirijată are multiple conotații sociale, întrucât depinde de trăirile contextuale și consensuale, fapt care ne conduce la ideea despre proiectarea învățării autodirijate din perspectiva experiențelor sociale acumulate în context profesional [63].

4. **Formarea profesională universitară presupune instrumentarea studenților (masteranzilor) cu anumite capacități de autoinstruire**, învățarea autodirijată implicând libertatea deciziei acestora privind propriile nevoi de învățare, prioritățile obiectivelor învățării, motivația și interesul de cunoaștere, alegerea unor stiluri și strategii de învățare autonomă și asumarea responsabilității pentru evaluarea rezultatelor progreselor în activitatea de învățare independentă. Din acest unghi de vedere **interpretarea motivației pentru învățarea autonomă a studenților în mediul universitar** a fost proiectată în cercetare ca obiectiv investigațional, realizarea căruia s-a produs prin sinteza teoriilor cu referire la învățarea autoreglatoare. În scopul evaluării și descrierii nivelurilor de pregătire a studenților (masteranzilor) pedagogi pentru activitatea independentă și învățarea autodirijată **au fost elaborați indicatorii calității activității independente în perspectiva formării profesionale a studenților pedagogi și criteriile de evaluare a capacităților de învățare**

independentă, derivate din valorificarea preceptelor teoretice ale învățării autonome [65], [66].

5. *Experimentul pedagogic desfășurat în învățământul superior a condus la: (a) conștientizarea complexității procesului de învățare academică independentă*, profesionalizarea solicitând dezvoltarea capacităților de management în învățare pentru afirmarea autonomiei și a responsabilității profesionale, *(b) constatarea privind insuficiența abordării tehnologice a problematicii învățării academice; (c) stabilirea a trei niveluri* (înalt, mediu și minim) *de pregătire a studenților pentru activitatea independentă și formarea modestă a studenților pedagogi pentru aplicarea strategiilor eficiente de învățare independentă*, competențele de autoinstruire s-au afirmat ca fiind empiric dezvoltate [65].

6. Din punct de vedere praxiologic *au fost stabilite condițiile pedagogice de formare profesională a studenților prin activitatea universitară independentă* pornind de la evaluarea capacităților de autoinstruire pentru anticiparea eșecului profesional la debutul carierei pedagogice. Condițiile pedagogice vizate au fost deduse din analiza factorilor dezvoltării capacităților de învățare independentă a studenților de natură cognitivă, metacognitivă și psihoemoțională orientate spre dinamizarea procesului de dezvoltare a capacităților de învățare independentă a studenților. Din analiza strategiilor de autoinstruire s-a constatat diversitatea acestora și necesitatea creării condițiilor optime pentru autoformare și autocunoaștere. Achiziția strategiilor de autoinstruire de către studenți conduce la descoperirea propriilor capacități, preferințe și nevoi de învățare. Cercetările pedagogice demonstrează importanța preocupărilor cadrelor didactice universitare pentru planificarea activității independente a studenților/materanzilor orientată spre dezvoltarea capacităților de autoinstruire și promovarea valorilor culturii învățării autodirijate. Implementarea condițiilor pedagogice vizate în activitățile didactice universitare a confirmat ipoteza cercetării: formarea profesională inițială a studenților pedagogi prin activitatea independentă poate fi optimizată prin stabilirea unor repere teoretice și metodologice privind învățarea autonomă, necesare pentru clarificarea și elucidarea semnificației conceptelor operaționale ale cercetării (competențe profesionale, activitate independentă, învățare autonomă, competență de autoinstruire), ce ar permite studiul experimental al gradului de pregătire a studenților pedagogi pentru activitatea independentă în mediul universitar, constituind un temelie în interpretarea

motivației pentru învățare autonomă și ar facilita identificarea condițiilor pedagogice importante pentru formarea profesională a studenților pedagogi prin activitatea independentă [68].

7. *Sporirea culturii învățării în mediul studențesc constituie o preocupare a pedagogiei învățământului superior* în tendința sa de asigurare a eficientizării dezvoltării profesionale pentru sporirea integrării în câmpul socioprofesional. Crearea condițiilor psihopedagogice din mediul universitar și transformarea acestora în resurse de facilitare a activității de învățare socială constituie un indicator important al calității învățământului superior.

În acord cu rezultatele obținute în cercetare *formulăm recomandările:*

- *conceptorilor de curriculum universitar* - proiectarea la nivel teleologic și tehnologic a cadrului metodologic necesar pentru realizarea eficace a activității independente a masteranzilor reflectat în module sau cursuri separate ce facilitează dezvoltarea competenței de autoinstruire a studenților.
- *departamentelor de calitate* - proiectarea și realizarea activităților metodologice pentru cadrele didactice universitare în vederea formării continue pe dimensiunea promovării valorilor învățării academice autonome;
- *studenților/masteranzilor pedagogi* - consolidarea capacităților cognitive și metacognitive (*gândire analitică, gândire critică, gândire creativă, gândire reflexiv-metacognitivă*) și noncognitive (*stima de sine și motivație pentru învățarea autodirijată*).

BIBLIOGRAFIE

În limba română:

1. ARDELEAN, A., MÂNDRUȚ, O. *Didactica formării competențelor*. Arad: Editura „Vasile Goldiș” University Press, 2012, 240 p. ISBN 978 973 664 578 5.
2. BOCOȘ, M., RADUȚ, T., R., STAN, C., CHIȘ, O., ANDRONACHE, D. *Dicționar praxiologic de pedagogie. Volumul I: A-D*. Pitești: Editura Paralela 45, 2016. 371 p. ISBN 978 973 472 213 6.
3. BOLBOCEANU, A., VRABII, V. *Dezvoltarea personală a cadrului didactic ca organizator al cunoașterii și facilitator motivațional* (ghid metodologic). Chișinău: IȘE, 2018. 162 p. ISBN 978 9975 48 136 6.
4. CAPCELEA, V. *Tratat de filosofie*. București: Pro Universitaria, 2020. 406 p. ISBN 978-6062-6122-83.
5. CEOBANU, C., CUCOS, C., ISTRATE, O., PANISOARA, I.-O. *Educația digitală*. Iași: Polirom, 2020. 376 p. ISBN 9789734682003.
6. CIAUȘU, P. *Stimularea autonomiei în învățare prin metode interactive de predare-învățare-evaluare* [online]. 16 aprilie 2015. [citat 27.02.2021]. Disponibil: file:///C:/Users/Personal/Downloads/Stimularea%20autonomiei%20elevilor.%20utilizând%20metode%20interactive%20de%20predareînvățareevaluare%20%20Revista%20iTeach_%20experiențe%20didactice
7. COJOCARU, V. *Formarea competenței de inovare prin cercetare a viitorilor pedagogi*. În: *Tradiție și inovare în cercetarea științifică*. Ediția a 8-a. Materialele Conferinței științifice cu participare internațională. Bălți: USARB, 2018. 370 p. pp.181-185. ISBN: 978-9975-50-235-1.
8. COJOCARU, V. Gh. *Competență. Performanță. Calitate: concepte și aplicații în educație*. Chișinău: UPSC, 2016. 273 p. ISBN 978 9975 46 281 5.
9. COJOCARU-BOROZAN, M. *Teoria culturii emoționale. Studiu monografic asupra cadrelor didactice*. Chișinău: Tipografia UPS „Ion Creangă”, 2010. 239 p. ISBN 978-9975-46-066-8.
10. COROPCEANU, Ed. *Formarea culturii cercetării ca prioritate în dezvoltarea socio-economică durabilă*. În: *Cultura cercetării pedagogice: provocări și tendințe contemporane: Materialele conferinței internaționale*, Chișinău: UST, 2021, p. 4-22. ISBN 978-9975-76-345-5.
11. CRISTEA, S. *Dicționar enciclopedic de pedagogie*. Vol. I. Buc.: Didactica Publishing, 2015. 831 p. ISBN 978-606-683-295-3.
12. CUZNEȚOV, L. *Educație prin optim axiologic*. Teorie și practică. Chișinău: Primex-com SRL., 2010. 159 p. ISBN: 978-9975-4073-2-8.
13. DANDARA, O. *Învățarea academică independentă – modalitate de formare a competențelor profesionale*. În: *Revista Științifică a Universității de Stat Studia Universitatis*. Chișinău: USM, 2009. p. 31-39. ISSN 1857 2103.

14. DRAGU, N. *Managementul performanței în contextul pedagogic de formare universitară a cadrelor*: tz. de doct. în pedagogie. Chișinău, 2015. 116 p. ISBN 978-9975-46-149-8
15. DUMULESCU, D., NECULA, C. *Autonomie, competență și relaționare în învățare*. În: Research and Education. 2019, nr. 3, pp. 20-26. ISSN 2559-2033. Disponibil: https://researchandeducation.ro/wp-content/uploads/2021/08/Daniela_Dumulescu_Constantin_Valer_Necula_Autonomie_competenta_si_relationare_in_invatare_REd_nr3_var_rom_cu_logo.pdf.
16. FOCȘA-SEMIONOV, S. *Învățarea academică independentă și autoreglată. Suport teoretic și aplicație practică. Ghid pentru studenți*. Chișinău: CEP USM. 2009. 290 p. ISBN 978 9975 70 901 9.
17. GLAVA A. E. *Metacogniția și optimizarea învățării – aplicații în învățământul superior*. Cluj-Napoca: Casa Cărții de Știință, 2009.
18. GLOBU, N. *Reconceptualizarea formării profesionale inițiale a învățătorului*: tz. de doct. în pedagogie. Chișinău: Institutul de Științe ale Educației, 2015. 213 p.
19. JOIȚA, E., Ilie, V. *Formarea pedagogică a profesorului: instrumente de învățare cognitiv-constructivistă. ediția a 2-a*. București: EDP, 2008. 399 p. ISBN 978-973-30-2338-8.
20. LAȘCU L., BOTNARI V. *Competența de self-management al activității de învățare la studenți – prioritate actuală a învățământului academic*. În: Revista științifică Acta et Commentationes, Științe ale Educației, nr.27, Chișinău: UST, 2015, p. 4-13. ISSN 1857-0623.
21. MÂNDRUȚ O., CATANĂ, L., MÂNDRUȚ M. *Instruirea centrată pe competențe. Cercetare – Inovare – Formare – Dezvoltare*. Arad: Universitatea de Vest „Vasile Goldiș” din Arad, 2012. 145 p. ISBN 978 973 664 538 9.
22. MIHAI-STĂNCESCU, I. *Metacogniție și motivație în dezvoltarea academică*: tz. de doct. (rez.) București: Universitatea din București, 2011. 24 p.
23. NEACȘU, I. *Învățarea academică independentă. Ghid metodologic*. București: Editura Universității, 2006. 73 p. ISBN 973 737 192 5.
24. NEAGU (NIȚĂ), S. N. *Dezvoltarea competențelor de învățare la adulți. Aplicații pentru formarea cadrelor didactice universitare*: tz. de doct. în științe ale educației (rezumat). București: Universitatea din București, 2011. 23 p.
25. NEGOVAN, V. *Autonomia în învățarea academică - fundamente și resurse*. București: Ed. „Curtea Veche”, 2004. ISBN 973-9467-46-6.
26. OBOROCEANU, V. *Formarea competențelor profesionale ale studenților pedagogi în baza tehnologiilor informaționale și comunicaționale*: tz. de doct. în științe pedagogice. Chișinău: 2016. 180 p.
27. PAPUC, L. *Epistemologia și praxiologia curriculumului pedagogic universitar: Studiu monografic*. Chișinău: Tipografia Centrală, 2006. 207 p. ISBN 978 9975 78 454 2.

28. PARHOMENCO L. *Evoluția paradigmei învățământului superior în context european*: tz.de doct. în ped. Chișinău, 2020. 169 p.
29. PASCARU, D. *Fundamente psihopedagogice ale diferențierii și individualizării demersului didactic în cadrul formării profesionale inițiale*: tz. de doct. în pedagogie. Chișinău, 2016. 160 p.
30. PÂSLARU, VI. *Educație și identitate: Termeni de referință*. Chișinău: Știința, 2021. 244 p. ISBN 978-9976-85 317 0.
31. PETROVICI, C. *Principii și criterii de evaluare a competențelor profesionale ale învățătorilor debutanți*: tz. de doct. în pedagogie. Chișinău, 2006. 155 p.
32. POTOLEA D., TOMA S. *Standarde pentru profesia didactică*. Congresul educației. București: 2013. ISBN 978-973-46-1159-1.
33. REABOI-PETRACHI, V. *Managementul timpului în învățarea autoreglată a studenților*: tz. de doct. în științe ale educației. Chișinău: USM, 2020. 235 p.
34. SADOVEI, L., BOROZAN, M. (coord.). *Contribuții pedagogice de transfer inovational pentru renovarea paradigmei educației contemporane*. Chișinău: „Garomont-Studio”, 2019, 336 p. 2019. ISBN 978-9975-134-86-6.
35. SECU (ȘTEFAN), M. A. *Dezvoltarea competenței de învățare autonomă la studenți*: tz. de doct. (rezumat). București: 2011. 210 p.
36. SIEBERT, H. *Învățarea autodirijată și consilierea pentru învățare*. București: Ed. Institutul European, 2002. 272 p. ISBN 973 611 200 4.
37. STANDARDE de eficiență a învățării. Chișinău, 2012. 232 p. ISBN 978-9975-4394-5-9.
38. ȘERBĂNESCU, L., NOVAK, C., CONSTANTIN, M. *Analiza sistemului formării cadrelor didactice și a nevoilor de formare a didacticienilor din învățământul superior*. București: Matrix Rom, 2013. 327 p. ISBN 978 973 755 995 1.
39. ȚĂMPĂU, C. *Învățarea autodirijată*: Rez. tz. de doct. București, 2018. 230 p.
40. ȚURCAN-BALȚAT, L. *Formarea cadrelor didactice prin valorile toleranței*. Ch.: Tip. UPS „I. Creangă”, 2015. 324 p. ISBN 978-9975-46-242-6.
41. VOVNENCIUC, O. *Dezvoltarea deprinderilor de lucru independent al studenților prin mijloacele învățământului electronic mixt de lucru (prezențial-distanță)*: rezumat la tz. de doct. în pedagogie. Chișinău, 2013. 20 p.
42. ȘOVA, T. *Managementul stresului profesional al cadrelor didactice*. Chișinău: Tipografia UPS „I. Creangă”, 2014. 320 p. ISBN 978-9975-46-196-2.

Documente de politici ale educației și documente normative:

43. AGENDA DE DEZVOLTARE GLOBALĂ 2030. Disponibil: <https://cancelaria.gov.md/ro/apc/agenda-de-dezvoltare-durabila-2030>.

44. BÎRNAZ N., DANDARA, O., GORAȘ-POSTICĂ, V., et al. coord.: GUȚU, V. Cadrul de referință al curriculumului universitar. Chișinău: CEP USM, Min. Educației al Rep. Moldova, 2015. 128 p. ISBN 978-9975-71-689-5.
45. Educație pentru o societate a cunoașterii: Cadrul de referință al noului Curriculum național: Studii de politici educaționale / resp. de ed.: Anatol Gremalschi; Inst. de Politici Publice. Chișinău: S. n., 2015 (Tipogr. «Lexon-Prim»). 88 p. ISBN 978-9975-3102-1-5.
46. Notă de concept privind viziunea Strategiei Naționale de Dezvoltare „Moldova 2030” [online]. [citat 05.11.2021]. Disponibil: https://mecc.gov.md/sites/files/nota_de_concept_viziunea_snd_2030.pdf
47. *** *Standarde de competență profesională ale cadrelor de conducere din învățământul general*. Chișinău, 2018. Consiliul Național pentru Curriculum, proces-verbal nr. 18 din 03 iulie 2018; prin Ordinul ministrului educației nr. 1124 din 20 iulie 2018. 9 p. Disponibil la: https://mecc.gov.md/sites/default/files/standarde_de_competenta_profesionala_la_e_cadrelor_de_conducere_din_invatamantul_general.pdf.

Surse în limba engleză:

48. ALJAFARI, R. Self-Directed Learning Strategies in Adult Educational Contexts: Helping Students for Successful Learning. In: Research Anthology on Adult Education and the Development of Lifelong Learners. USA: IGI Global, 2021, pp. 611-621. ISBN13: 9781799885986.
49. BANDURA, A. *Self-efficacy: The Exercise of Control*. New York: W. H. Freeman Company, 2013. 604 p. ISBN 978 0716728504.
50. BEALE, J. The Importance of Independent Learning Skills [online]. 2019. Disponibil: <https://cirl.etoncollege.com/the-importance-of-independent-learning>
51. Ecole Globale. How To Help Students To Be Independent Learners. 2020 [online]. Disponibil: <https://www.ecoleglobale.com/blog/how-to-help-students-to-be-independent-learners/>
52. GIUSEFFI, F., G. Self-Directed Learning Strategies in Adult Educational Contexts. IGI Global. 2019, 296 p. ISBN 9781522580188
53. LOENG, S. Self-Directed Learning: A Core Concept in Adult Education. In: Education Research International. 2020, (4/5), pp. 1-12. Disponibil: https://www.researchgate.net/publication/343964710_Self-Directed_Learning_A_Core_Concept_in_Adult_Education.
54. OATES, S. The Importance of Autonomous, Self-Regulated Learning in Primary Initial Teacher Training [online]. 2019. Disponibil: <https://doi.org/10.3389/feduc.2019.00102>.
55. PONTON, M. International Journal of Self-Directed Learning. Spring 2020, vol. 17, nr. 1, Disponibil: <https://www.sdlglobal.com/journals>.

56. ROBERSON Jr., D.N., ZACH, S., CHORESH, N., ROSENTHAL, I. Self Directed Learning: A Longstanding Tool for Uncertain Times. In: Creative Education, 2021, 12, pp. 1011-1026. Disponibil: <https://doi.org/10.4236/ce.2021.125074>.
57. TUSHEVA V. The phenomenon of a future teacher's research culture under the new socio-cultural conditions. Journal for Educators, Teachers and Trainers, 2021, Vol. 12 (1). 147 – 153.
58. ZIMMERMAN, B.J., SCHUNK, D. H. *Self-regulated learning and academic achievement: Theoretical Perspectives*. Mahwah: Lawrence Erlbaum Associates, Inc, 2001. 336 p. ISBN 978 0805835618.

În limba franceză:

59. NGAMALEU N. R. L'apprentissage autonome virtuel d'étudiants confinés au Cameroun. In: Revue internationale des technologies en pédagogie universitaire, 2020, vol. 17, nr. 3, pp. 117-129. Disponibil: <https://doi.org/10.18162/ritpu-2020-v17n3-13>.

Surse în limba rusă:

60. МУРОШНИЧЕНК, И.Н. Развитие самостоятельности студентов в современном образовательном процессе в вузе: педагогические подходы. В: Мир педагогики и психологии: международный научно-практический журнал. 2020. № 06 (47), с. 35-41. Disponibil: <https://scipress.ru/pedagogy/articles/razvitie-samostoyatelnosti-studentov-v-sovremennom-obrazovatelnom-protssesse-v-vuze-pedagogicheskie-podkhody.html>
61. РАССАДИНА, М. И. Основы исследовательской деятельности студентов: учеб. пособие, 2017. 208 с. ISBN 978 5 9984 08335.

LISTA PUBLICAȚIILOR AUTORULUI LA TEMA TEZEI:

Articole în reviste științifice:

62. ROMAN, D. Vulnerabilități ale studenților pedagogi privind activitatea independentă în context universitar. În: *Studia Universitatis Moldaviae*. 2022, nr. 5 (155). pp. 26-30. ISSN 1857-2103.
63. ROMAN, D. Motivația pentru învățarea autonomă a studenților. În: *Revista de Științe socioumane*, 2021, nr. 3 (49), pp. 86-90. Disponibil: https://socioumane.upsc.md/wp-content/uploads/2022/01/rev.nr_49.v3.pdf.
64. ROMAN, D. Impactul activității independente a studenților pedagogi în formarea profesională inițială. În: *Revista Studia Universitatis Moldaviae*. 2021, nr. 9 (149). pp.16-20. ISSN 1857-2103.

Articole în lucrările conferințelor științifice internaționale:

65. **ROMAN, D.** Experimental Evaluation of Pre-Service Teachers' Autonomous Learning. În: *Self realization – psychological and educational interpretations/Realizarea de sine – interpretări psihologice și educative*: materialele conferinței științifice internaționale, volumul I. Iași: Editura Ars Longa – Colecția Academica, 2019. pp. 51-59. ISBN 978-973-148-313-9

66. **ROMAN, D.** Scientific Arguments Regarding the Value of Independent Learning for the Professional Development of Pre-service Teachers. În: *Self realization – psychological and educational interpretations/Realizarea de sine – interpretări psihologice și educative*: materialele conferinței științifice internaționale, vol. II. Iași: Ed. Ars Longa Colecția Academica, 2019. pp.13-17. ISBN 978-973-148-313-3

Articole în lucrările conferințelor științifice naționale:

67. **ROMAN, D.** Activitatea independentă a studenților pedagogi din perspectiva didacticii universitare. În: *Educația incluzivă: dimensiuni, provocări, soluții*: Materialele conferinței științifico-practice internaționale, Ediția a VI-a. Bălți, 2021. pp. 62-65. ISBN 978-9975-161-01-5.

68. **ROMAN, D.** Condiții pedagogice de formare profesională inițială a studenților pedagogi prin activitatea independentă. În: *Cultura cercetării pedagogice: provocări și tendințe contemporane*. Materialele conferinței științifice internaționale, 5-6 iunie, 2021, vol. 2. Chișinău: UST, 2021. pp. 274-290. ISBN 978-9975-76-345-5.

ADNOTARE
ROMAN Daniel

„Condiții pedagogice de formare a competențelor profesionale prin activitatea independentă a studenților pedagogi”,

teză de doctor în științe ale educației, Chișinău, 2022

Structura tezei include: introducerea, trei capitole, concluzii generale și recomandări, bibliografie din 217 de surse, adnotare (română, engleză), concepte-cheie în limbile română și engleză, lista abrevierilor, 120 pagini de text de bază, 23 de tabele, 18 figuri, 8 anexe.

Publicații la tema tezei: 7 lucrări științifice.

Concepte-cheie: activitate independentă, învățare autonomă, formare inițială a cadrelor didactice, studenți pedagogi, competențe profesionale, studiu individual, competență de autoinstruire, capacități de învățare independentă, autoeficiență socio-profesională.

Domeniul de studiu: Teoria generală a educației.

Scopul investigației constă în: elaborarea, fundamentarea teoretică și valorificarea experimentală a condițiilor pedagogice de formare a competențelor profesionale ale studenților prin activitatea independentă.

Obiectivele cercetării vizează: determinarea fundamentelor teoretice și metodologice ale formării profesionale a studenților pedagogi din perspectiva învățării autonome; elucidarea semnificației conceptelor operaționale ale cercetării: competențe profesionale, activitate independentă, învățare autonomă, competență de autoinstruire, capacități de învățare independentă etc; interpretarea motivației pentru învățarea autonomă și a gradului de pregătire a studenților pedagogi pentru activitatea independentă în mediul universitar; descrierea factorilor dezvoltării capacităților de învățare independentă a studenților pedagogi; conceptualizarea și descrierea condițiilor pedagogice ale dezvoltării competențelor profesionale prin activitatea independentă a studenților.

Noutatea și originalitatea științifică a cercetării constă în: interpretarea fundamentelor teoretice și metodologice ale formării profesionale a studenților pedagogi din perspectiva învățării autonome; descrierea semnificației conceptelor operaționale ale cercetării: competențe profesionale, activitate independentă, învățare autonomă, competență de autoinstruire etc; interpretarea motivației pentru învățare autonomă și a gradului de pregătire a studenților pedagogi pentru activitatea independentă în mediul universitar; sintetizarea indicatorilor, valorilor învățării independente și a criteriilor de evaluare a nivelului de formare a capacităților de învățare independentă a studenților; elucidarea factorilor și a mecanismelor dezvoltării capacităților de învățare independentă a studenților; întemeierea științifică a condițiilor pedagogice de formare profesională prin activitatea independentă ce facilitează autoeficiența profesională.

Rezultate obținute ce contribuie la soluționarea unei probleme științifice importante în cercetare vizează: fundamente teoretice ale formării profesionale inițiale prin activitatea independentă, descrierea semnificației conceptelor operaționale ale cercetării: competențe profesionale, activitate independentă, învățare autonomă, competență de autoinstruire, capacități de învățare independentă etc; specificul pregătirii studenților pedagogi pentru activitatea independentă în mediul universitar; factorii dezvoltării capacităților de învățare independentă a studenților și condițiile pedagogice de formare profesională prin activitatea independentă a studenților pedagogi, rezultate științifico-practice care au contribuit la dezvoltarea teoriei generale a educației și a pedagogiei universitare.

Semnificația teoretică a cercetării: stabilirea fundamentelor teoretice ale formării profesionale a studenților pedagogi prin activitatea independentă; interpretarea motivației pentru învățarea autonomă a studenților; analiza factorilor dezvoltării capacităților de învățare independentă a studenților; sintetizarea indicatorilor, valorilor învățării independente și a criteriilor de evaluare a nivelului de dezvoltare a competenței de autoinstruire, formularea concluziilor științifice privind învățarea independentă a studenților în procesul formării profesionale universitare.

Valoarea aplicativă a cercetării: elucidarea experiențelor metodologice de dezvoltare profesională a studenților pedagogi pentru promovarea culturii învățării autonome în mediul universitar; constatarea experimentală a specificului autoinstruirii și a gradului de pregătire a studenților pedagogi pentru activitatea independentă; elaborarea și implementarea condițiilor pedagogice ale formării profesionale prin activitatea independentă pentru autoeficiența personală a studenților pedagogi.

Implementarea rezultatelor științifice a fost realizată prin validarea experimentală a condițiilor pedagogice de formare profesională prin activitatea independentă a studenților pedagogi la catedra „Științe ale educației”, UPS „I. Creangă” și la Facultatea de Științe ale educației, psihologie și arte, Catedra Științe ale educației, Universitatea de Stat „Alecu Russo” din Bălți.

ANNOTATION

ROMAN Daniel

„Pedagogic conditions for forming professional competences of pre-service teachers through independent activity”

PhD thesis in education sciences, Chisinau, 2022

Thesis structure: introduction, three chapters, general conclusions and recommendations, bibliography from 217 sources, annotation (Romanian, English), key concepts in Romanian, English, list of abbreviations, 120 pages of basic text, 23 tables, 18 figures, 8 annexes.

Publications on the research topic: 7 scientific papers.

Key concepts: independent activity, autonomous learning, initial teacher training, pre-service teachers, professional skills, individual study, self-instruction competence, independent learning skills, socio-professional self-efficacy.

Field of study: General theory of education.

The purpose of the investigation consists in the elaboration, theoretical substantiation and experimental capitalization of the pedagogic conditions for forming professional competences of pre-service teachers through independent activity.

Research objectives aim at: determining the theoretical and methodological foundations of the pre-service teachers' professional training from the perspective of autonomous learning; elucidating the significance of the operational concepts used in the research: professional competences, independent activity, autonomous learning, self-instruction competence, independent learning skills, etc.; explaining the motivation for autonomous learning and the degree of pre-service teachers preparation for the independent activity in the university environment; describing the factors impacting the development of pre-service teachers' independent learning skills; conceptualizing and describing the pedagogic conditions for forming professional competences of pre-service teachers through independent activity.

Scientific originality and novelty of the research consists in: clarifying the theoretical and methodological foundations of pre-service teachers professional training from the perspective of autonomous learning; describing the significance of the concepts used in the research: professional competences, independent activity, autonomous learning, self-instruction competence, etc.; explaining the motivation for autonomous learning and the degree of pre-service teachers preparation for independent activity in the university environment; synthesizing the independent learning indicators and values, and the assessment criteria for the development level of students' independent learning skills; elucidating the factors and mechanisms for the development of students' independent learning skills; introducing the scientific foundation of pedagogic conditions for forming professional competences of pre-service teachers through independent activity that facilitates their professional self-efficacy.

The obtained results that contribute to solving an important scientific problem in the research cover: the theoretical foundations of initial teacher training through independent activity; defining the concepts used in the research: professional competences, independent activity, autonomous learning, self-instruction competence, independent learning skills etc; the specifics of preparing the pre-service teachers for independent activity in the university environment; the factors impacting the development of students' independent learning skills, and the pedagogic conditions for forming professional competences of pre-service teachers through independent activity, scientific-practical results that contributed to the development of the general theory of education and higher education pedagogy.

Theoretical significance of the research: the establishment of theoretical foundations of pre-service teachers' professional training through independent activity; delineation of students' motivation for autonomous learning; analysis of the factors that contribute to the development of students' independent learning skills; synthesizing the independent learning indicators and values, and the assessment criteria for the development level of students' independent learning skills; formulating scientific conclusions regarding students' independent learning during university training.

Applicative value of the research: clarifying the methodological experiences of pre-service teachers' professional development aiming at promoting a culture of autonomous learning; experimentally determining the specifics of self-instruction and the degree of pre-service teachers' preparedness for independent activity; elaborating and implementing the pedagogic conditions for forming professional competences of pre-service teachers through independent activity aiming at developing their personal self-efficacy.

The **implementation of the scientific results** was achieved through the experimental validation of the pedagogic conditions for forming professional competences of pre-service teachers through independent activity at the Education Sciences department, I. Creanga State Pedagogical University, and at the Faculty of Education Sciences, Psychology and Arts, the Department of Education Sciences, Alecu Russo State University from Balti.

ROMAN Daniel

**CONDIȚII PEDAGOGICE DE FORMARE
A COMPETENȚELOR PROFESIONALE
PRIN ACTIVITATEA INDEPENDENTĂ A STUDENȚILOR PEDAGOGI**

Specialitatea 531.01 – Teoria generală a educației

**REZUMATUL
tezei de doctor în științe ale educației**

Aprobat spre tipar 4.03.2022

Formatul hârtiei 60 x 84 1/16

Hârtie ofset. Tipar ofset

Tiraj: 50 ex.

Coli de tipar: 2.0

Tipografia SC „Garomond Studio” SRL, str. I. Creangă, 1
Chișinău, MD-2069